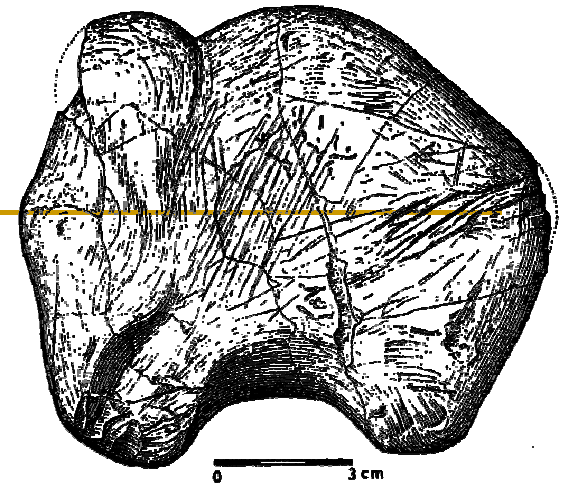
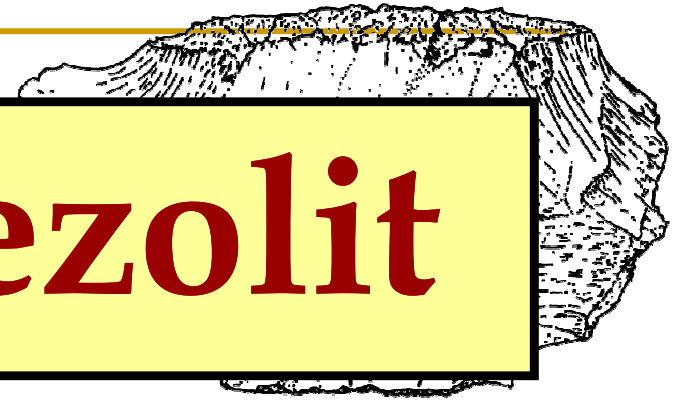

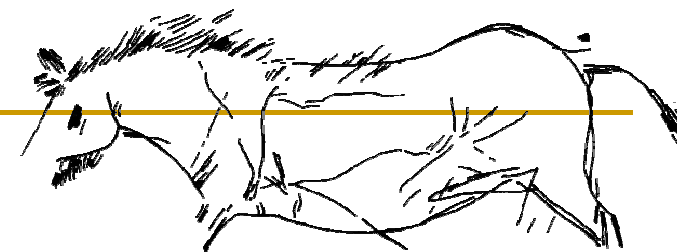
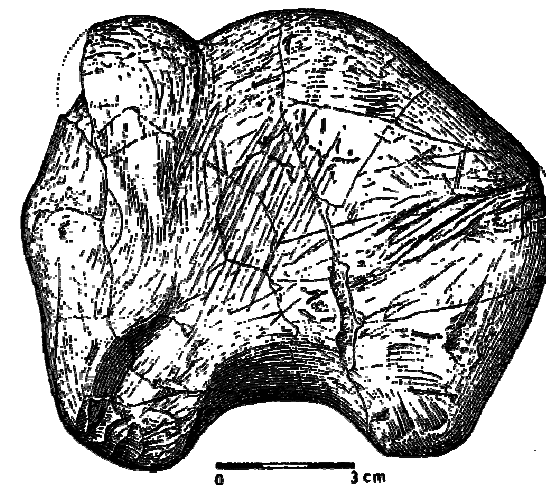
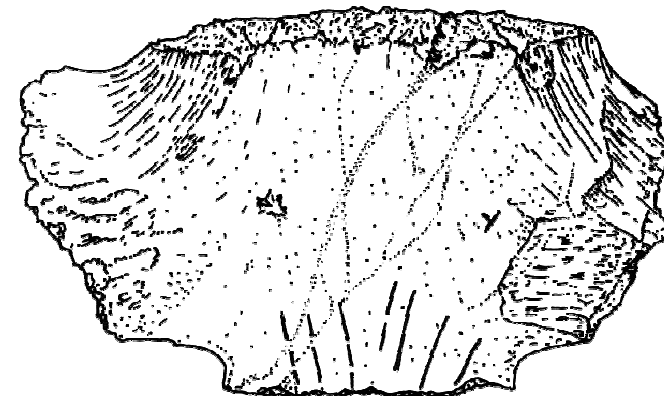
Paleolit a mezolit

periodizace

Ⓞ Paleolit 3/2,5 mil. – 8.000 Ⓞ Mezolit 8.000 – 6.000

- Ⓞ **nejstarší** 3/2,5 mil. – 1mil. B.P.
- Ⓞ **starý** – 1 mil./ 800 tis. BP - 250 tis. BP
 - Ⓞ Acheuleen
 - Ⓞ Přezleticien
 - Ⓞ Bohemien
- Ⓞ **střední** – 250 tis. - 40 tis. BP
 - Ⓞ Krumlovien
 - Ⓞ Mousterien
 - Ⓞ Taubachien
 - Ⓞ Micoquien
- Ⓞ **mladý** – 40 tis. BP - 11 tis. BP
 - Ⓞ Časná fáze – Szeletien, Bohunicien, Aurignacien
 - Ⓞ Střední fáze – Pavlovien/gravettien, Epiaurignacien
 - Ⓞ Pozdní fáze – Epigravettien, Magdalenien
- Ⓞ **pozdní** – 9 tis. p.n.l. - 8. tis. p.n.l.
 - Ⓞ Epimagdalenien

mil. let B. P.	paleo- magnetismus				
	holocén				
0,12	svrchní pleistocén				střední paleolit
Brunhes		čtvrtohory (kvartér)	střední pleistocén	saale	starý paleolit
				holstein	
				elster	
				eromer	
0,7					
Matuyama	Jaramillo	čtvrtohory (kvartér)	spodní pleistocén	bavel	
				menap	
				waal	
1,8	Olduvai				
		třetihory (terciér)	pliocén	tegelen	

7,5

holocén

atlantik
boreál
preboreál

mezolit

15

22

30

40

svrchní pleistocén

würm (visla)

pleniglaciál B

dryas III
alleröd
dryas II
bölling
dryas I
tursac

mladý paleolit

interple-
niglaciál

denekamp

pleniglaciál A

hengelo
moershoofdt
odderade
brörup
amersfoort

střední paleolit

120

střední pleistocén

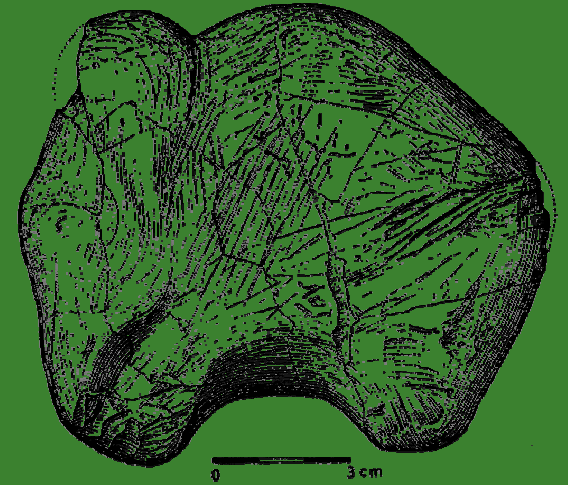
interglaciál
riss / würm

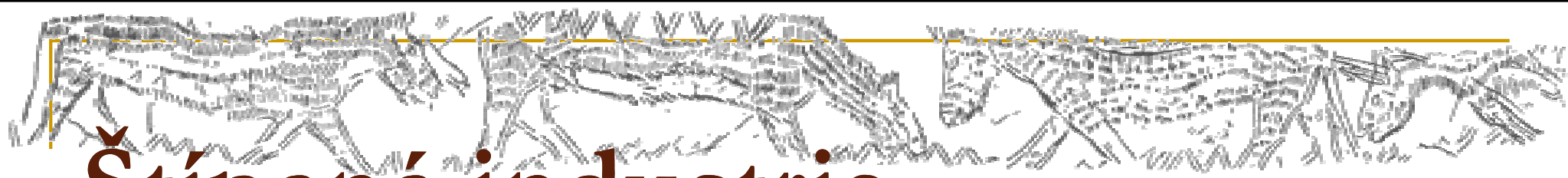
eem

střední paleolit

glaciál

riss (warthe)

Štípaná industrie

Suroviny:

místní

importy

silicity (rohovce, radiolarity,
pazourky, plazma,
porcelanity)

obsidián

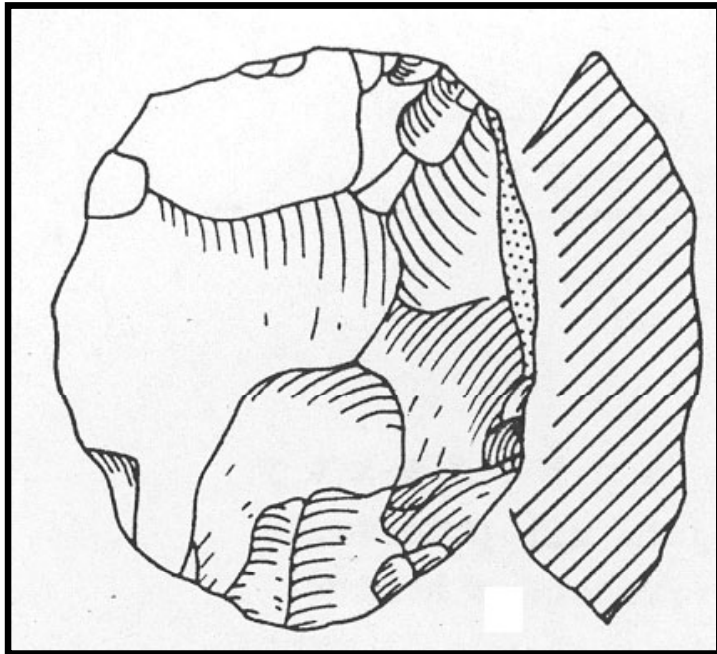

křišťál

kvarcit

Štípaná industrie

- jádra (z čeho odštěpováno a co zbylo)
- úštěp, čepel, odpad (odštěpeno)
- nástroj (retušován)

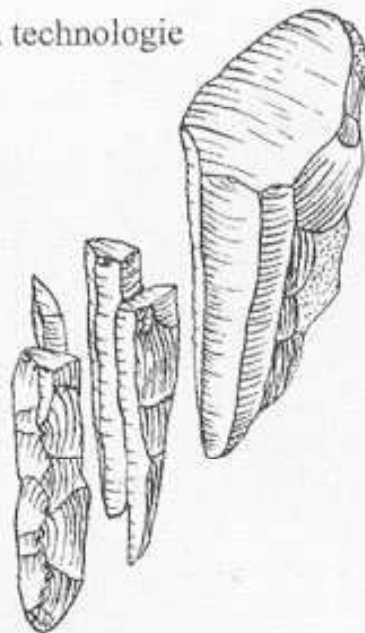
■ **Techniky:**

- CLACTONSKÁ
- ÚŠTĚPOVÁ
- LEVALLOISKÁ
- DISKOVITÁ
- ČEPELOVÁ

- Retuše: opracování odděleného polotovaru (strmá, čepelkovitá, okrajová, zabíhající a plošná)
-

Levalloiská technika

Mladopaleolitická technologie

Koncepční fúze

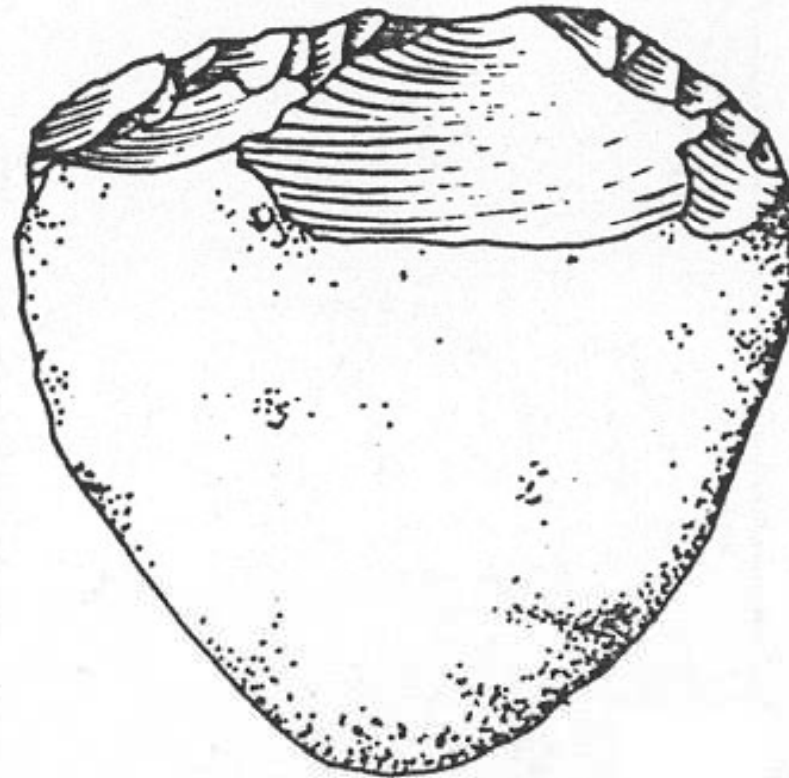

Bohunická technologie

Štípaná industrie

Typologie:

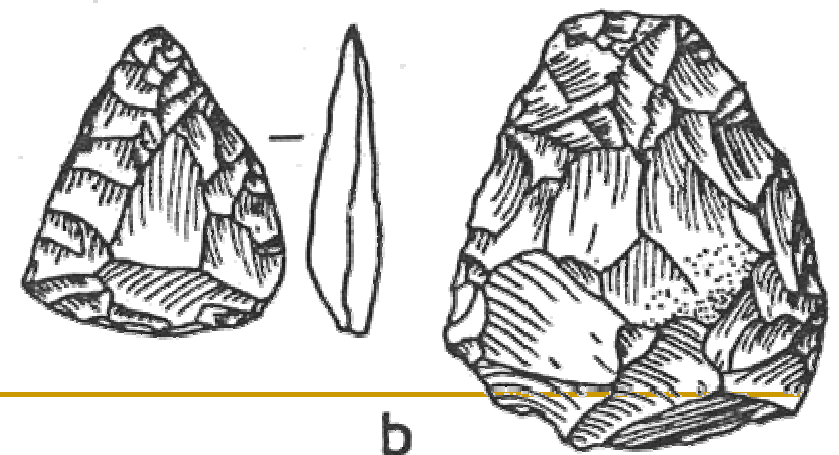
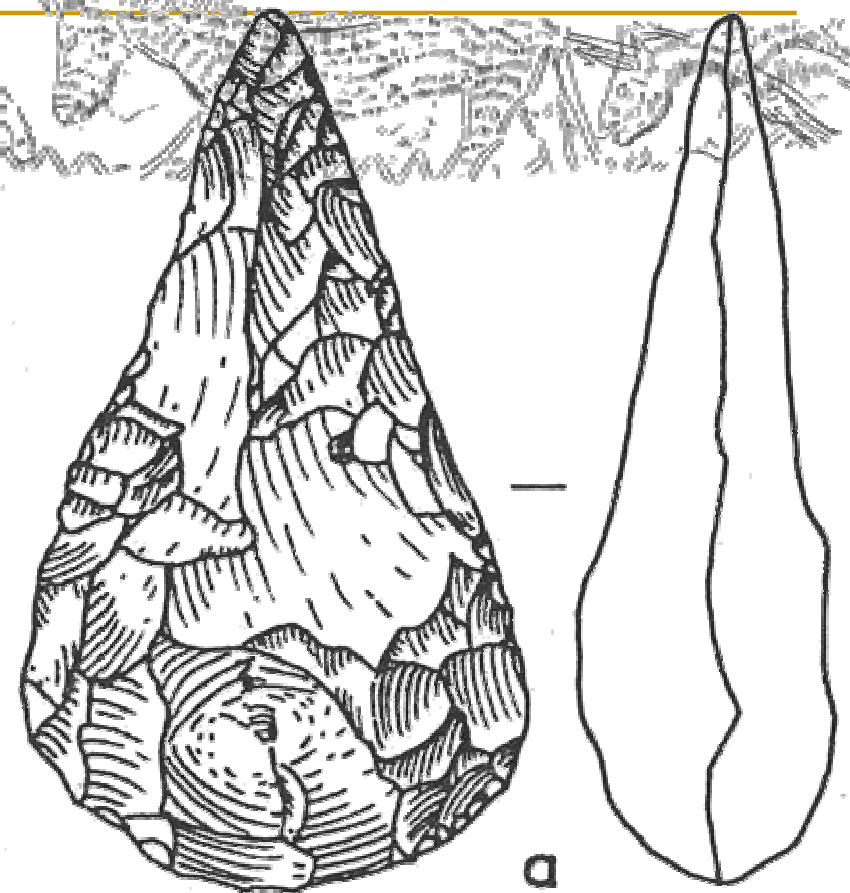
■ sekáč

Štípaná industrie

■ **pěstní klíny** (acheuléen)

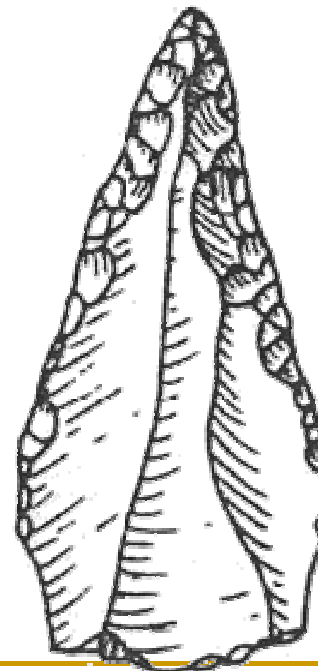
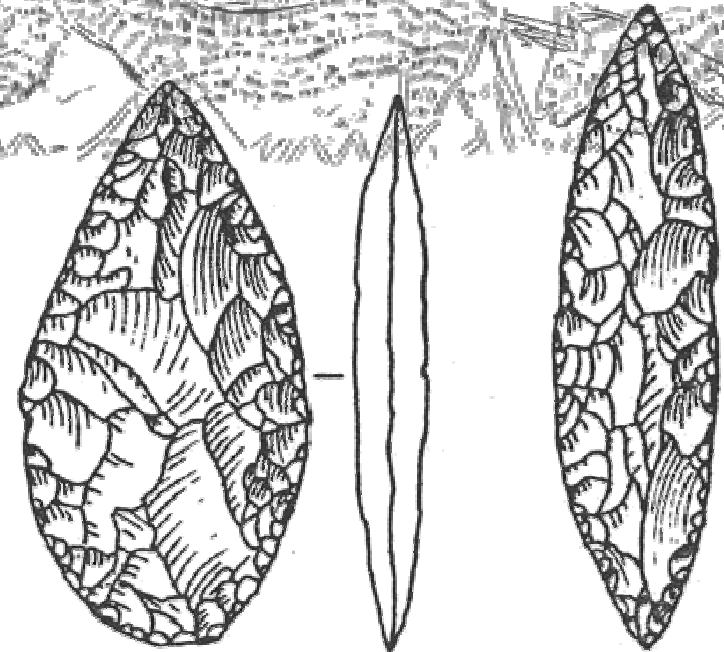
- oválný
- kopinatý
- mandlovitý

Štípaná industrie

■ HROTY

- listovitý (technologicky vychází z pěstního klínu, ale tenčí)
- ✗ se zaoblenou bází (typ Moravany – Dlhá)
- ✗ trojúhelníkový (typ Streleckaja - Sungir)
- moustierský (úhel 30°, boční retuš)
- dvojhroty

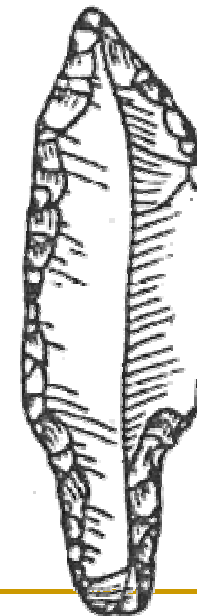
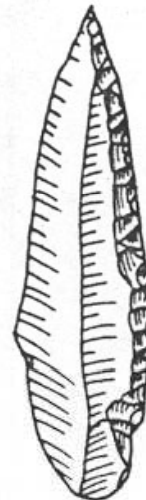
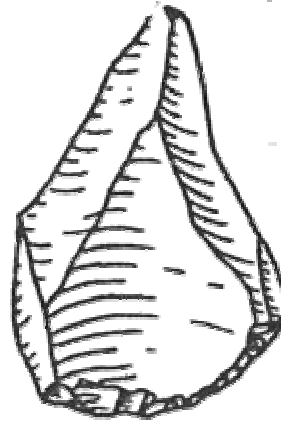

Štípaná industrie

■ **levalloiský** (nemá retuš, typické pro střední paleolit)

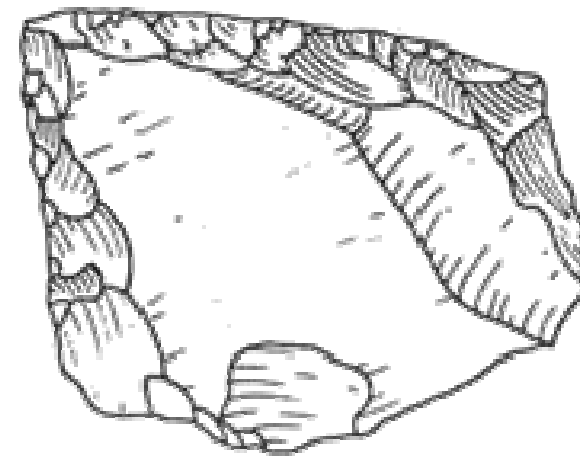
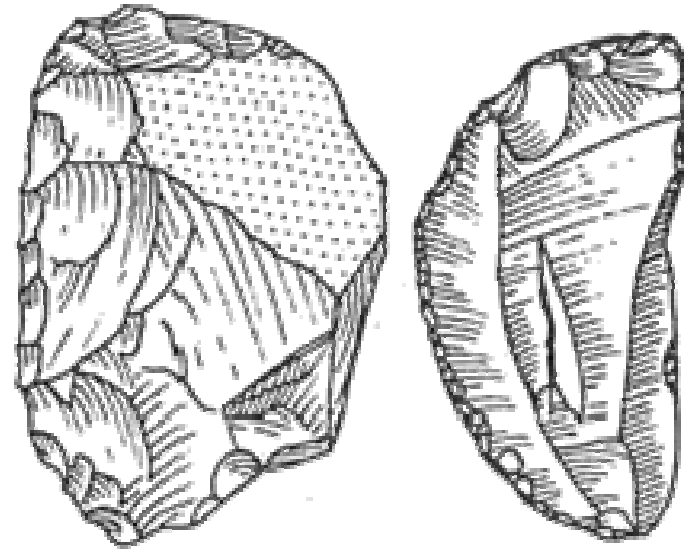
■ **čepelový**

1. s otupeným bokem (např. gravettský hrot) – ml. pal.
2. hrot s řapem – pozd. pal.

Štípaná industrie

- drasadla (většinou z úštěpu)

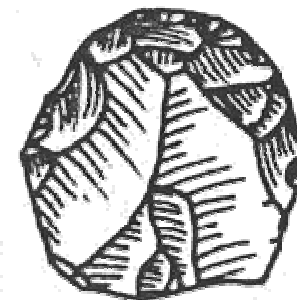
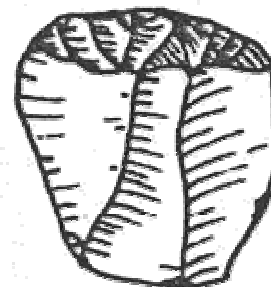
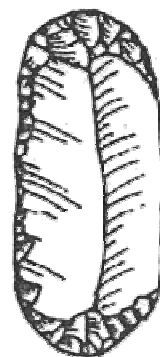
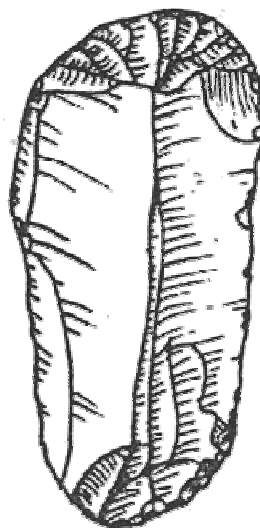

Štípaná industrie

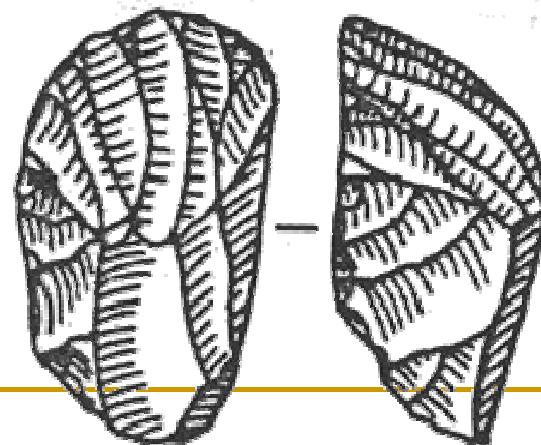
- škrabadla (retuš naproti bulbu)

1. na čepeli

2. na ústěpu

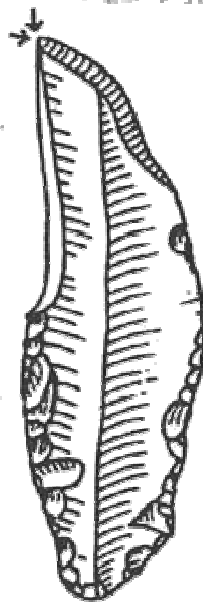

- např. **aurignacké**
(kýlovité – vysoká hlavice vytvořená mikročepelkovitými údery)

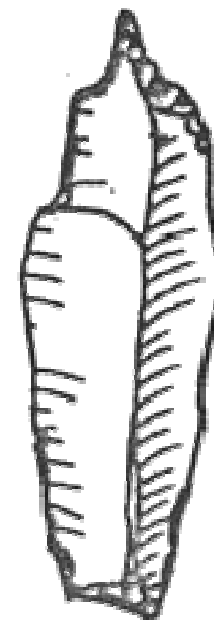
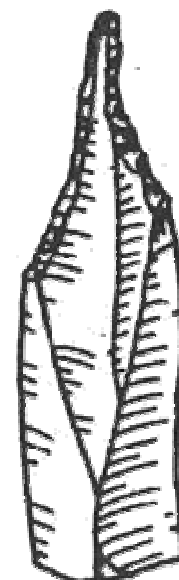
Štípaná industrie

■ rydla (z čepelí)

■ vrtáky

1. krčkovité (typické pro magdalenien)

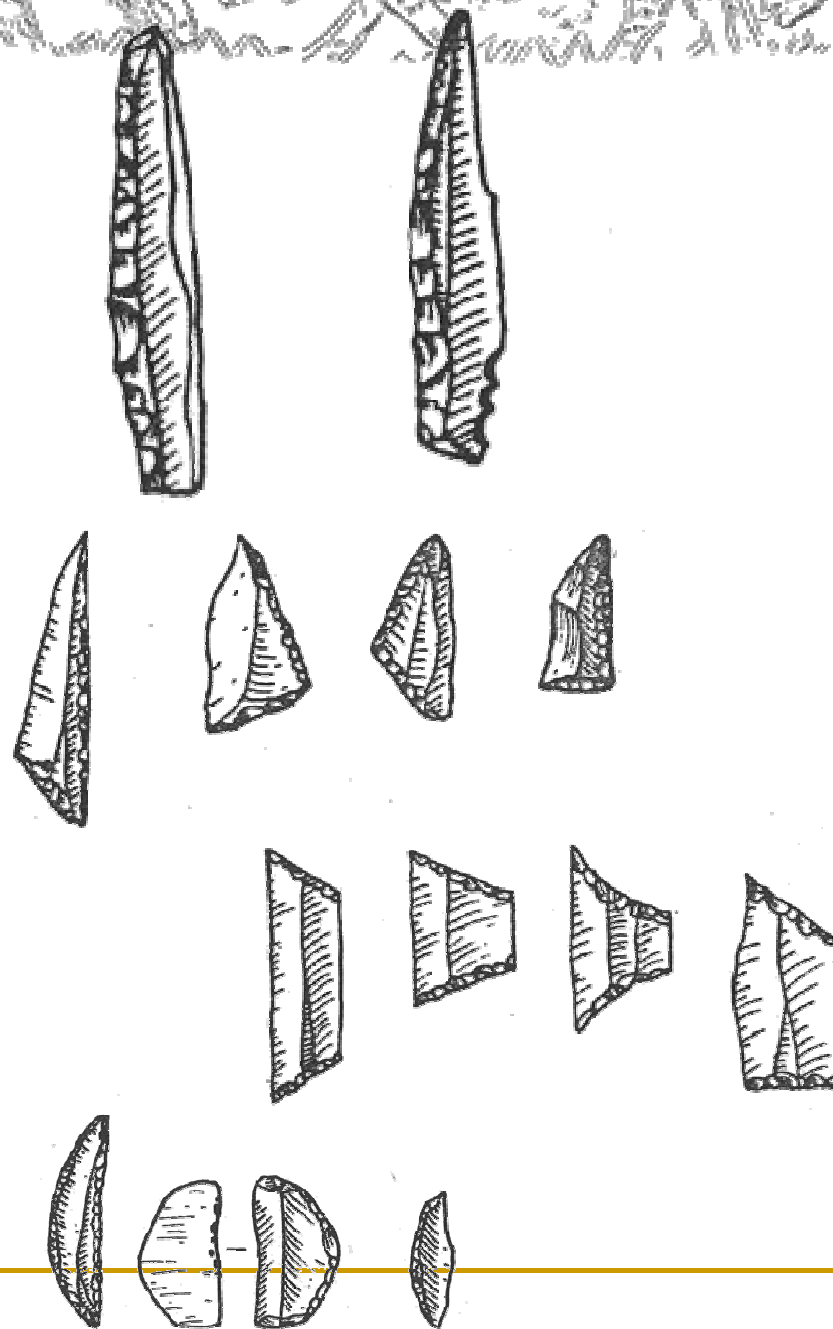
■ pilky

Štípaná industrie

■ retušované čepelky

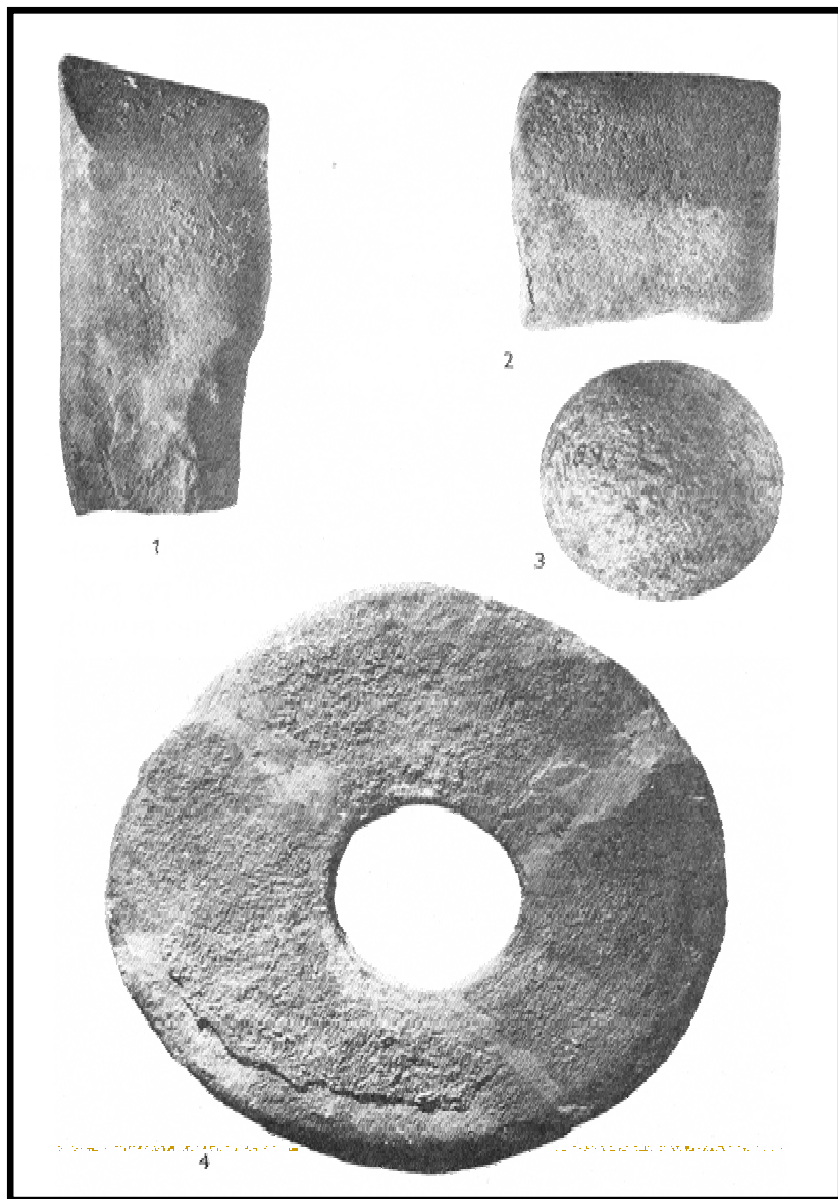
- např. aurignacké (polostrmá silná boční retuš)
- čepelka s otupeným bokem

■ geometrické mikrolity (typické pro pozd. pal. a mezolit)

- trapéz, trojúhelník, kruhová úseč, mikrohrot

Broušená industrie

- Předmostí - mezikruží a sbroušené valouny

Kostěná a parohová industrie

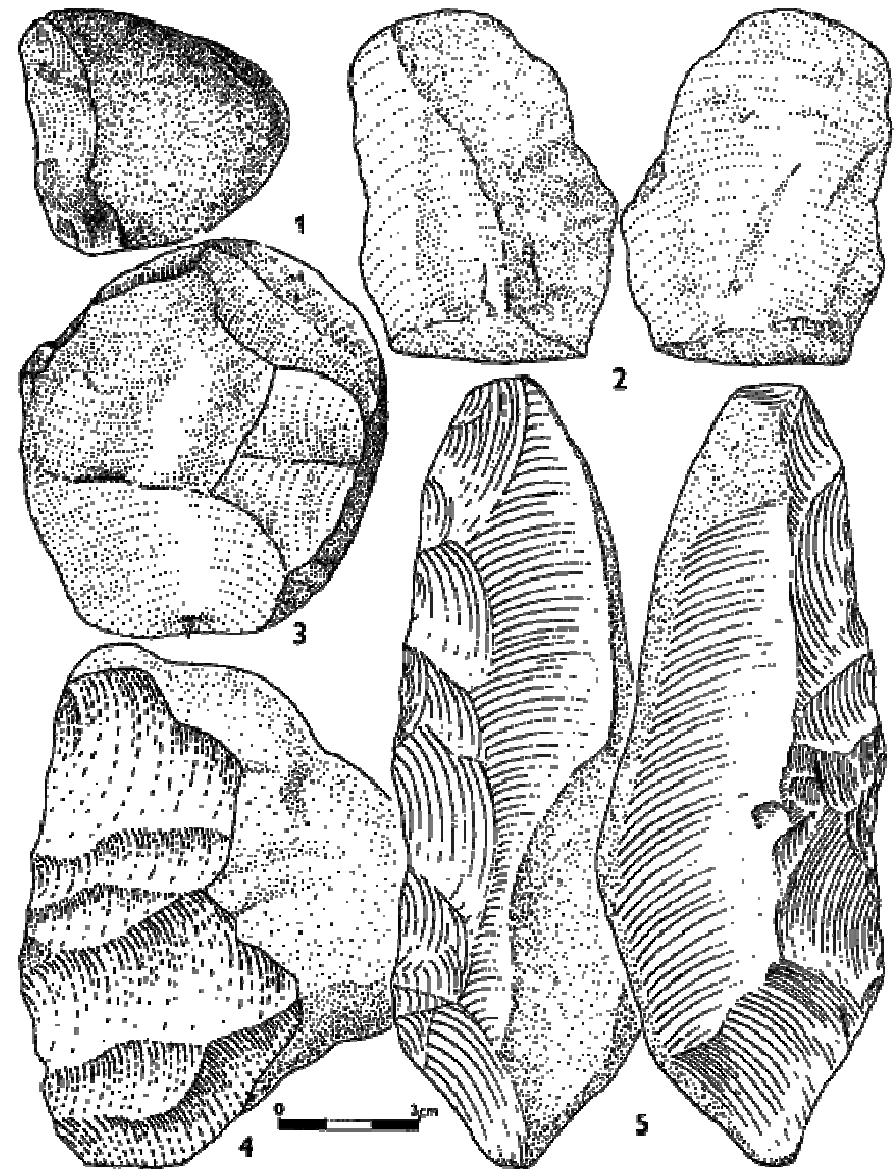
- ☒ kost
- ☒ paroh
- ☒ mamutovina

- ☒ drobná plastika a rytiny
- ☒ náčelnické hole
- ☒ lopatky
- ☒ hroty
- ☒ harpuny
- ☒ jehly
- ☒ přívěsky
- ☒ otloukače

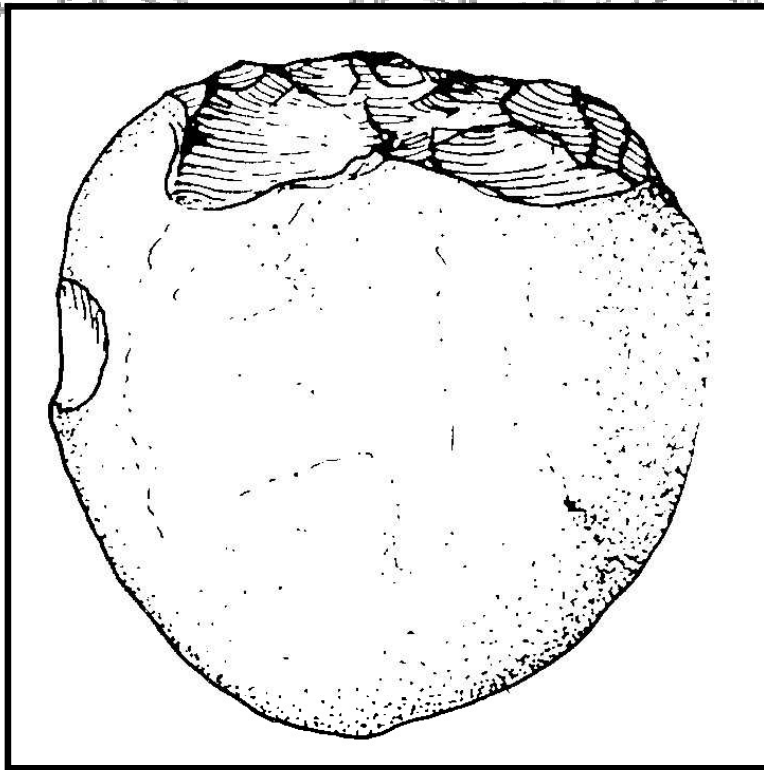
Starý paleolit

Homo Erectus

- ✘ využití ohně
 - ✘ Stránská skála – 600 tis. BP
- ✘ obydlí
 - ✘ u termálních pramenů
 - ✘ mírně zahlubené ovály
 - ✘ Terra Amata u Nice a
 - ✘ Lazaret u Nice FR
 - ✘ Benóza IT

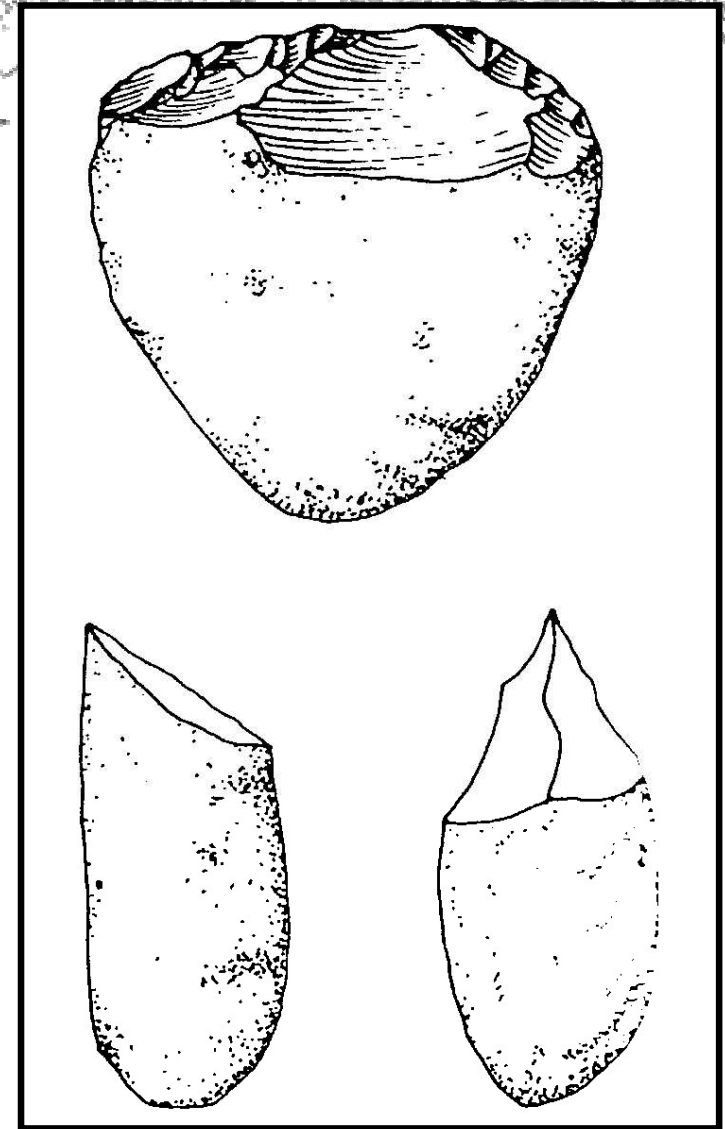
Starý paleolit

Sekáč – Praha-Suchdol

ŠI:

- ✘ **valounová industrie** – chopper, chopping tool
- ✘ úprava otloukáním o podložku nebo kus o kus
- ✘ Beroun IIIA₆ a Červený kopec u Brna – nad paleomagnetickým rozhraním (700 tis. BP)
- ✘ Přezletice a Bečov – nad paleomagnetickým rozhraním

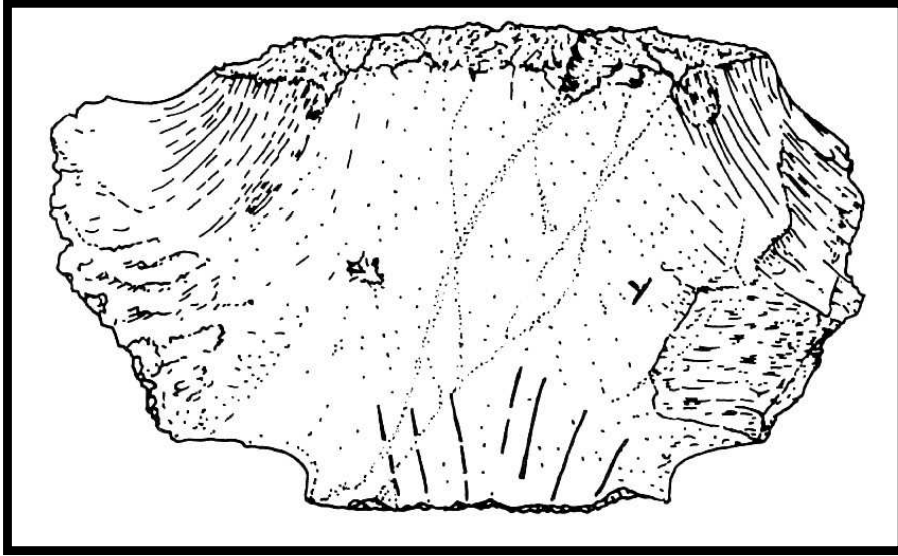

Přezleticien a Bohemien

Starý paleolit

- ✘ **Acheuléen** – pokročilejší valounová industrie
 - ✘ plošná retuš - pěstní klíny (bifasy)
 - ✘ nepravidelné klikatkovité ostří
- ✘ **úštěpová industrie** - ekonomičtější využití suroviny

?Umění?

- ocasní obratel slona s vějířovitě rozmístěnými rýžkami – **Brno-Stránská skála**

Střední paleolit

✘ R, RW, starší W

Anteandrtálci

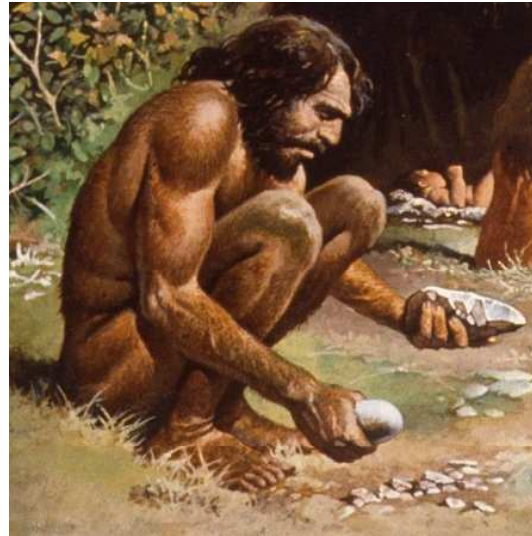
- ❑ Šipka (dětská mandibula),
- ❑ Kůlna (část horní čelisti a mozkovny, 3 stoličky)
- ❑ Ochoz (mandibula)

Neandrtálci

- ❑ Ehringsdorf a Taubach SRN, Gánovce SR

obydlí

- ✘ výrazné osidlování jeskyň
- ✘ otevřená s obytnými objekty – Bečov, Brno-Maloměřice

Střední paleolit

ŠI:

✘ **mladý acheuléen**

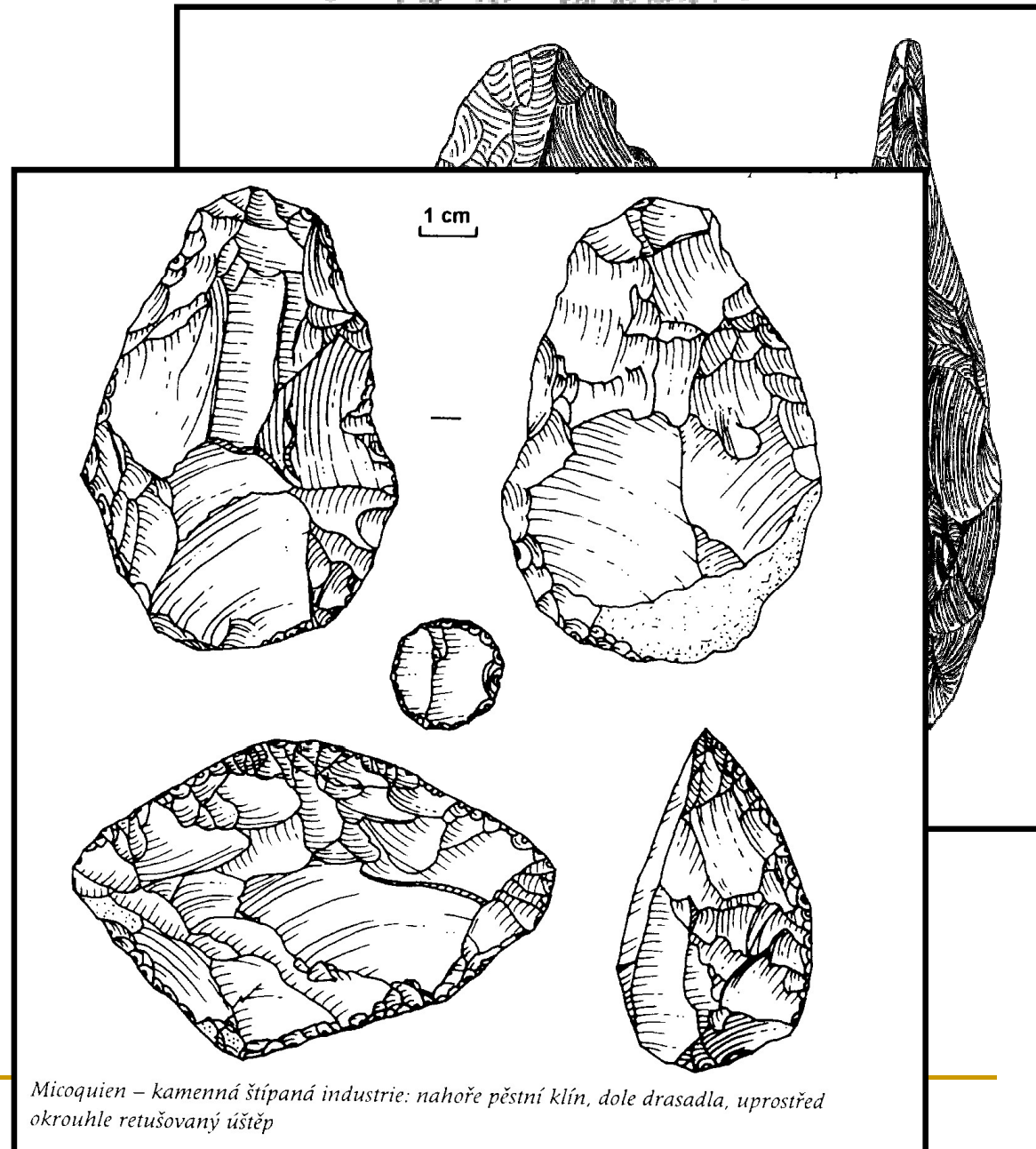
✘ pěstní klíny

✘ **micoquien**

✘ krasové oblasti

✘ drasadla, srdcovité pěstní klíny

✘ podílí se na vzniku Szeletienu

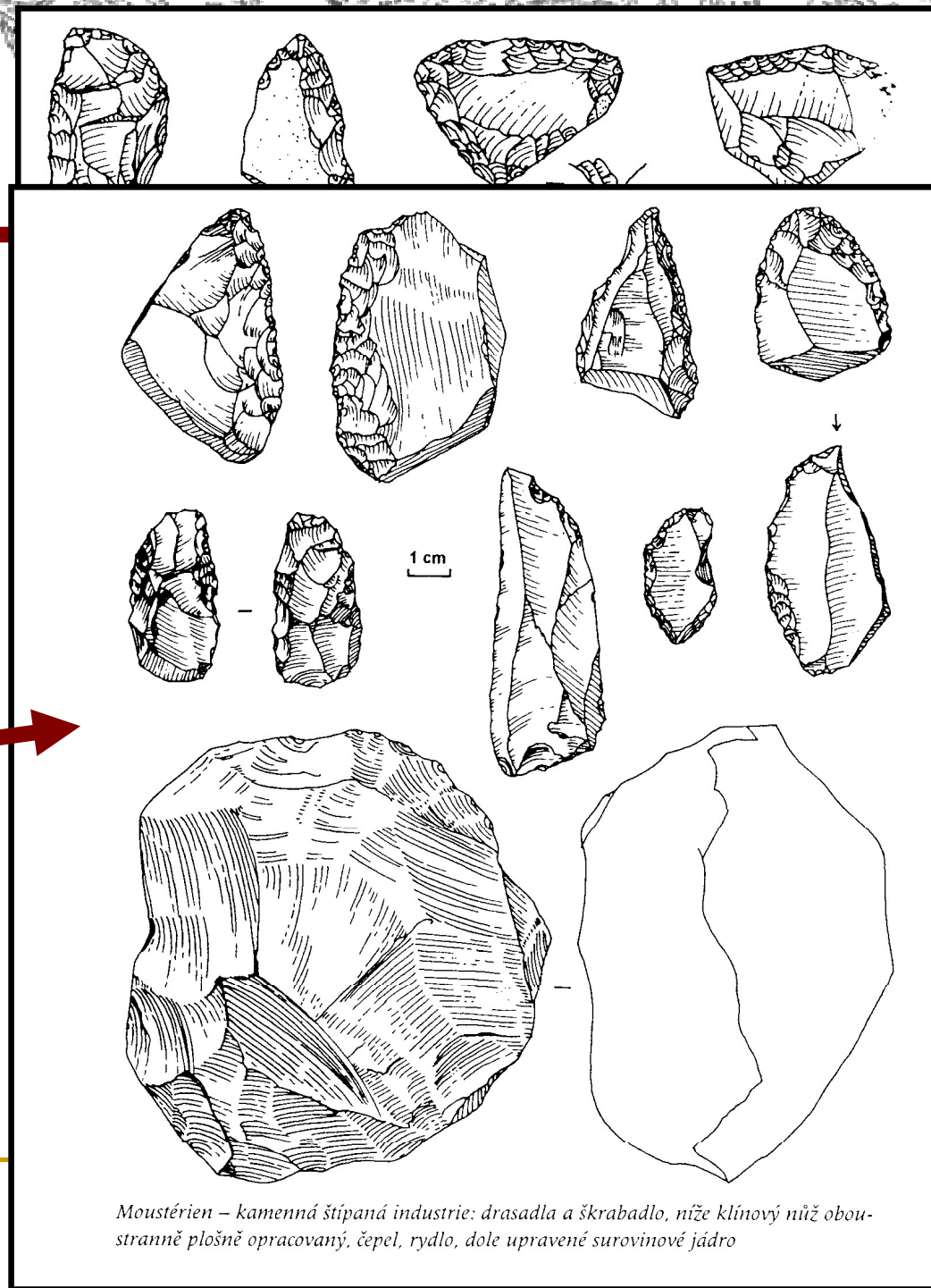

Micoquien – kamenná štípaná industrie: nahore pěstní klín, dole drasadla, uprostřed okrouhle retušovaný úšťěp

Střední paleolit

ŠI:

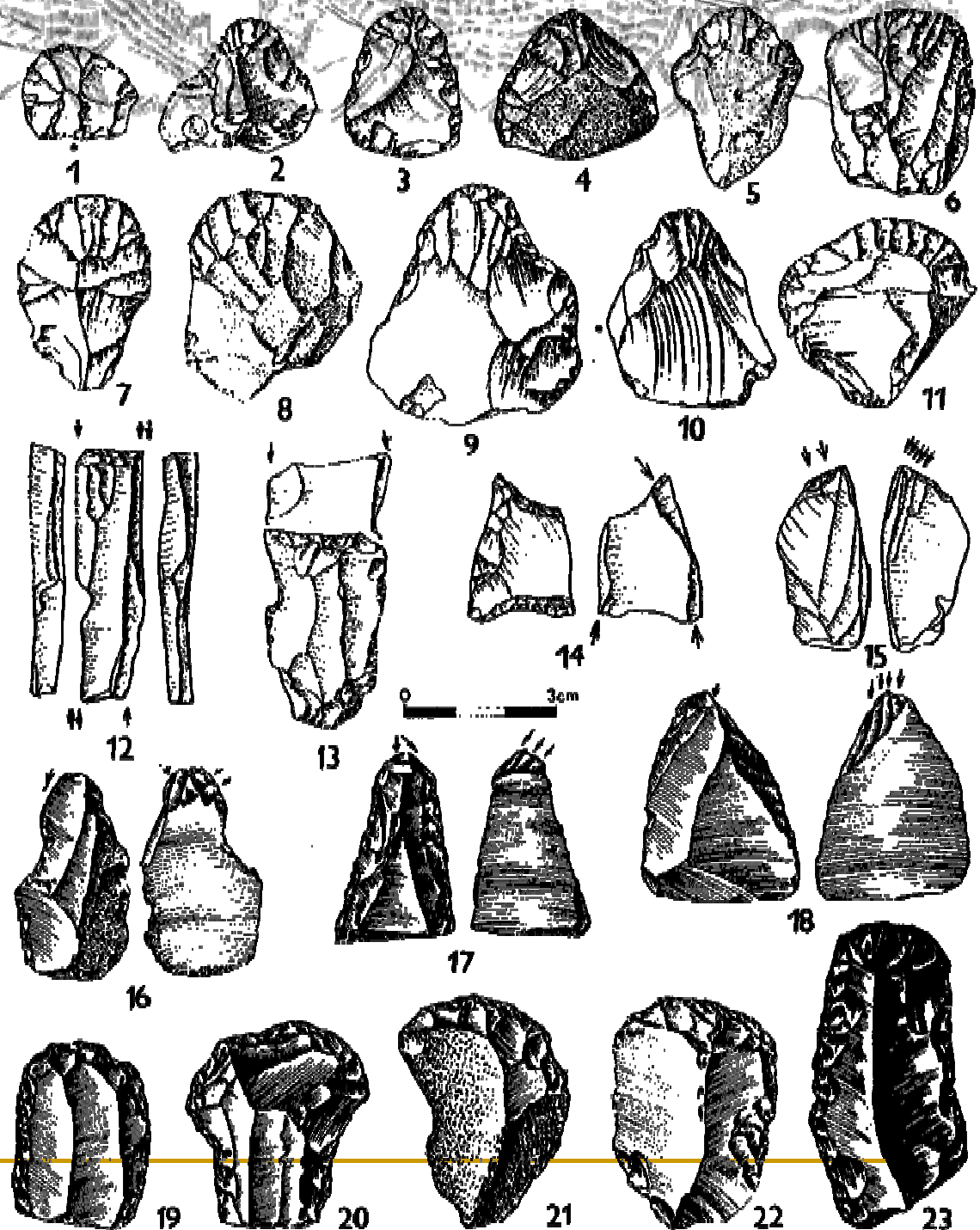
- ✘ **taubachien** – drobnotvaré industrie
- ✘ **krumlovien** – drobnotvaré industrie, archaická nevalloiská
 - ✘ Maršovice, Vedrovice – oblast **Krumlovského lesa**
- ✘ **mousterien** – levalloiská technika
 - ✘ **otevřené stanice** – Horka nad Jizerou, Rozdrojovice
 - ✘ **jeskyně** – Šipka (nejmladší – zoubkovaný M), Švédův stůl, Prepoštská jaskyňa

Mousterien – kamenná štípaná industrie: drasadla a škrabadlo, níže klínový nůž oboustranně plošně opracovaný, čepel, rydlo, dole upravené surovinové jádro

Mladý paleolit

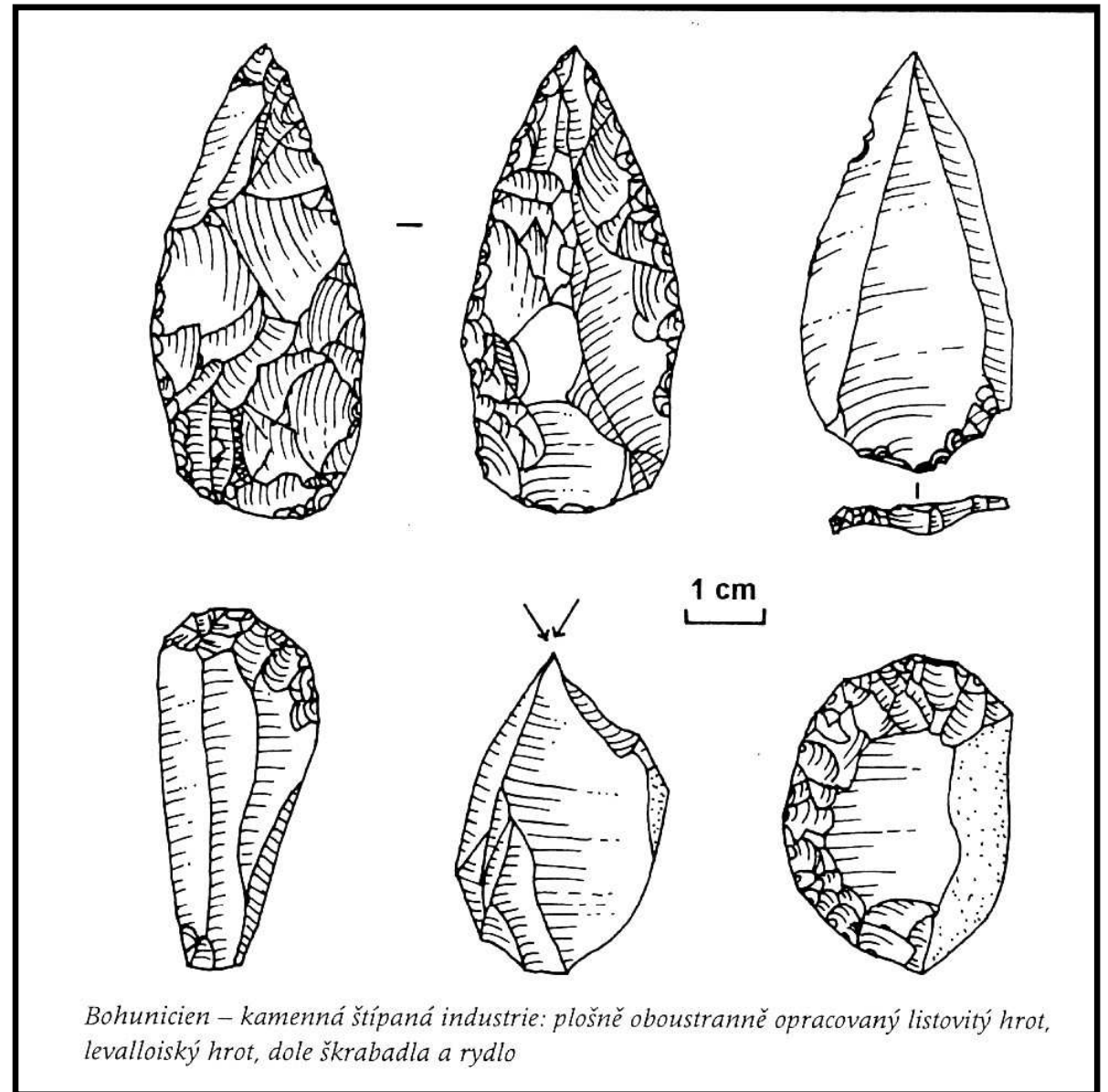
- ✘ mladší **W**
 - ✘ vrhač strel, pasti, nadhánění, **? luk a šípy**
 - ✘ umění
 - ✘ obydlí
 - ✘ pohřby
-
- ❖ **Starší** – bohunicien, szeletien, aurignacien
 - ❖ **Střední** - gravettien
 - ❖ **Mladý** – magalenien, epigravettien
 - ❖ **Pozdní** - epimagdalenien

bohunicien

ŠI:

- levalloiská tradice
- trojúhelníkovité hroty, rydla, nízká škrabadla, zoubkované a vrubované;
- mousteriodní drasadla a listovité hroty

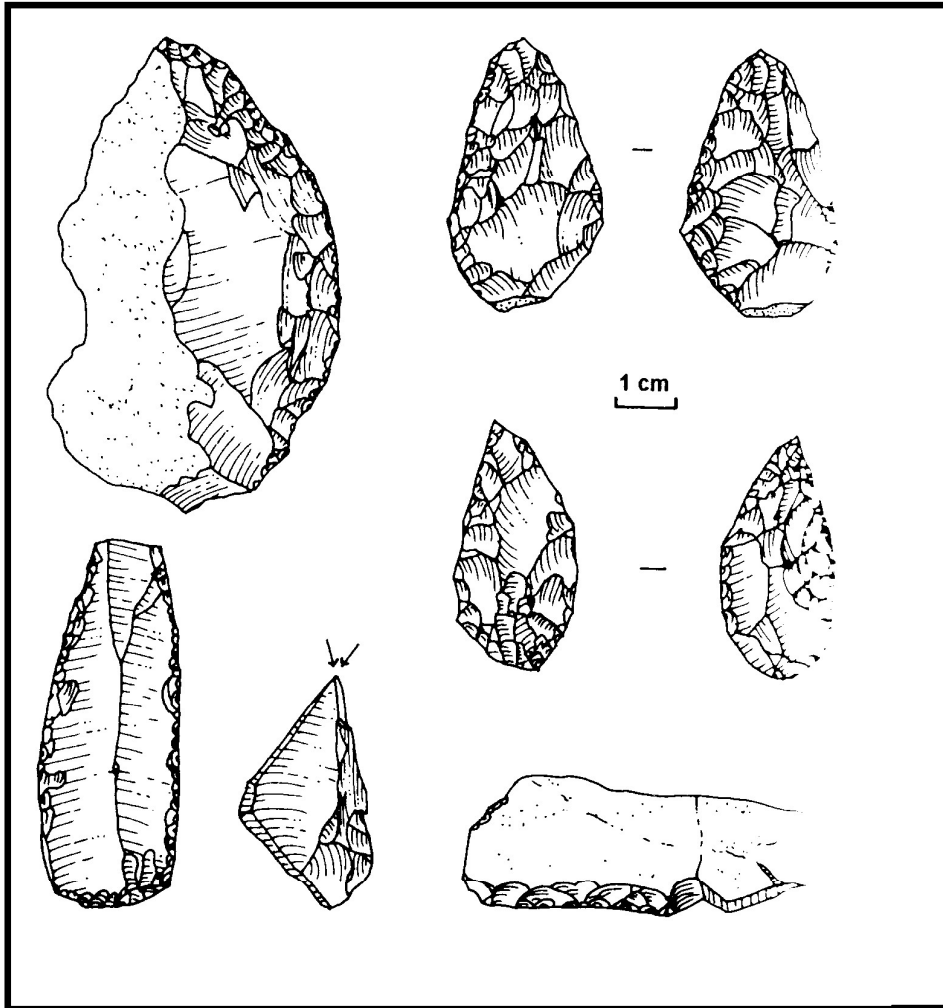

szeletien

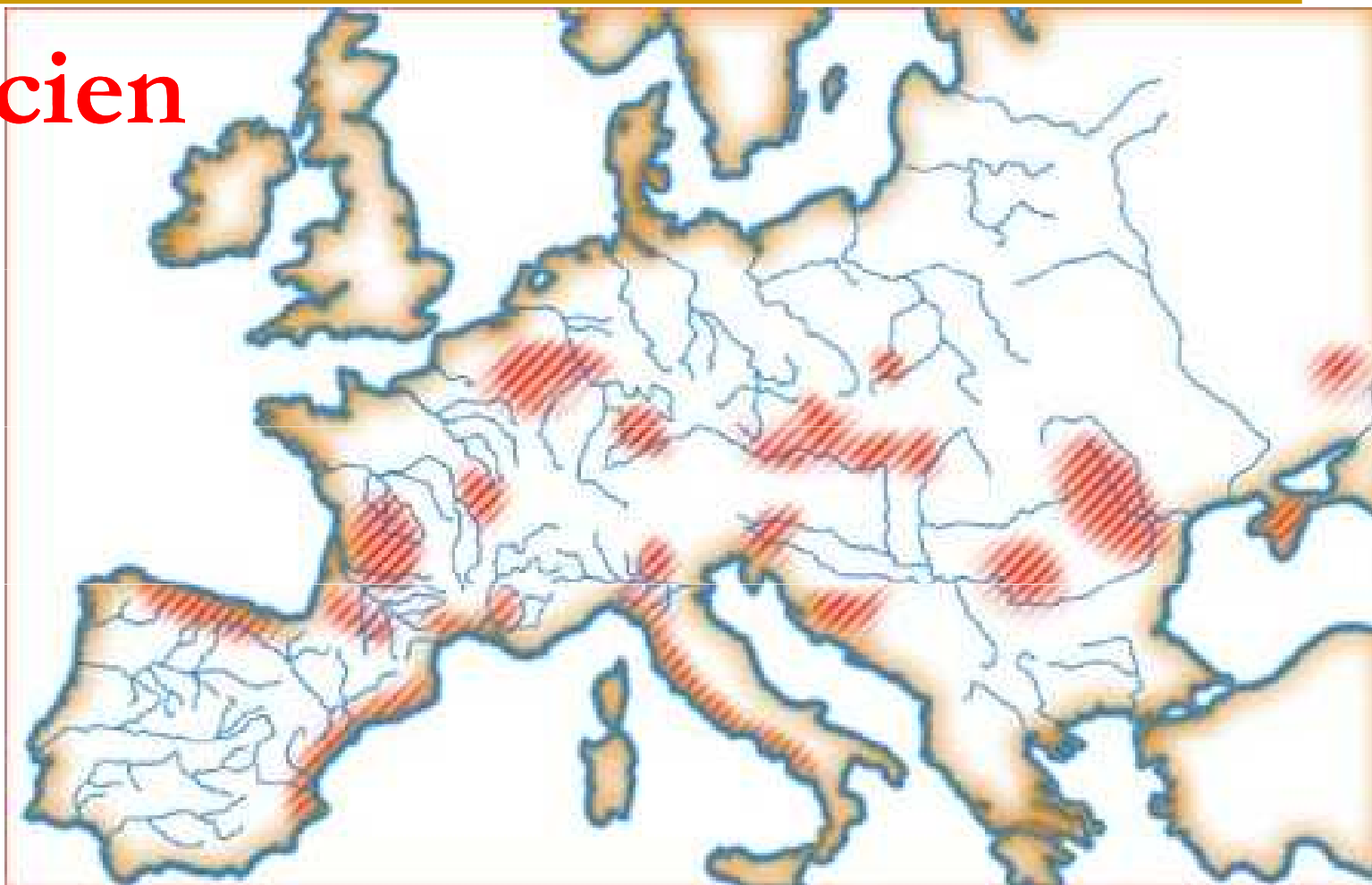
✘ 40.000 – 35.000

ŠI:

- ✘ klínová tradice v
- ✘ tzv. vavřínové listy (plošně retušované hroty)
- ✘ menší hroty s plošnou retuší (podoba topolového listu) typ moravany-dlhá
- ✘ plošně retušovaná drasadla, škrabadla, méně rydla, nože a hroty

aurignacien

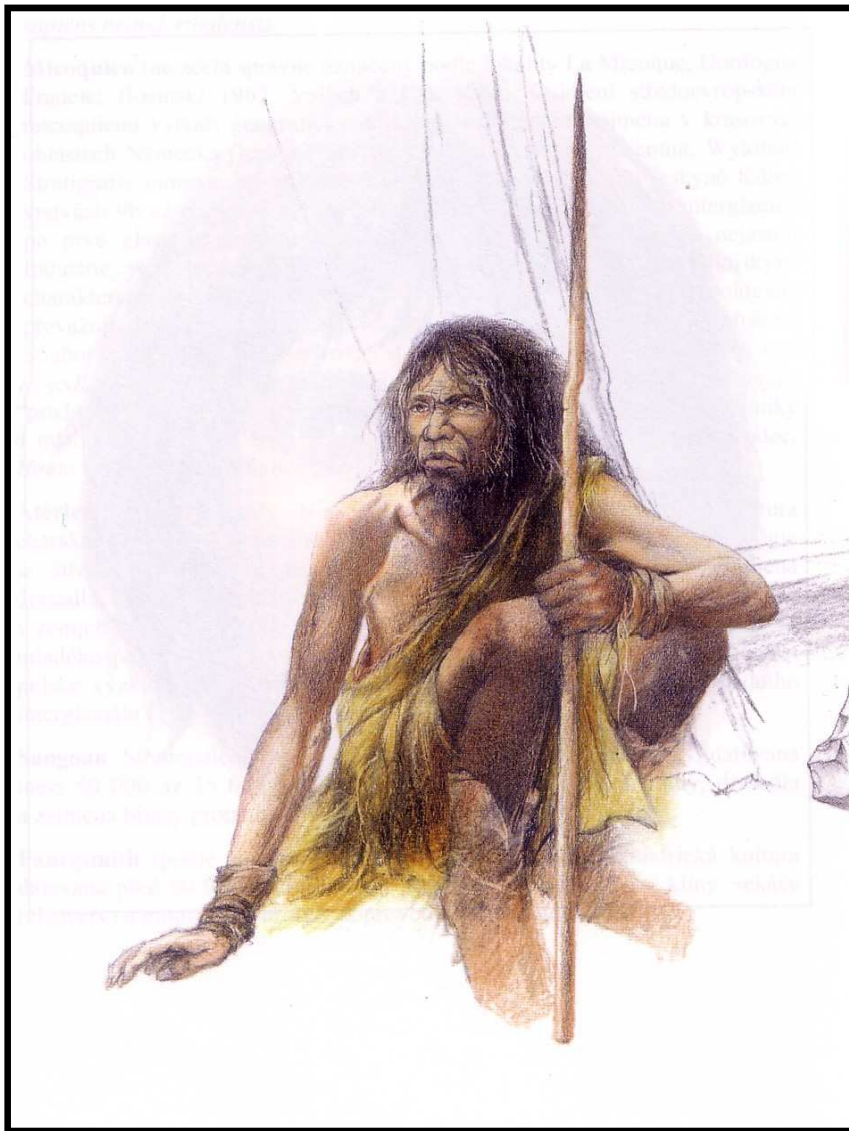
✘ 40.000 – 27.000

KPI:

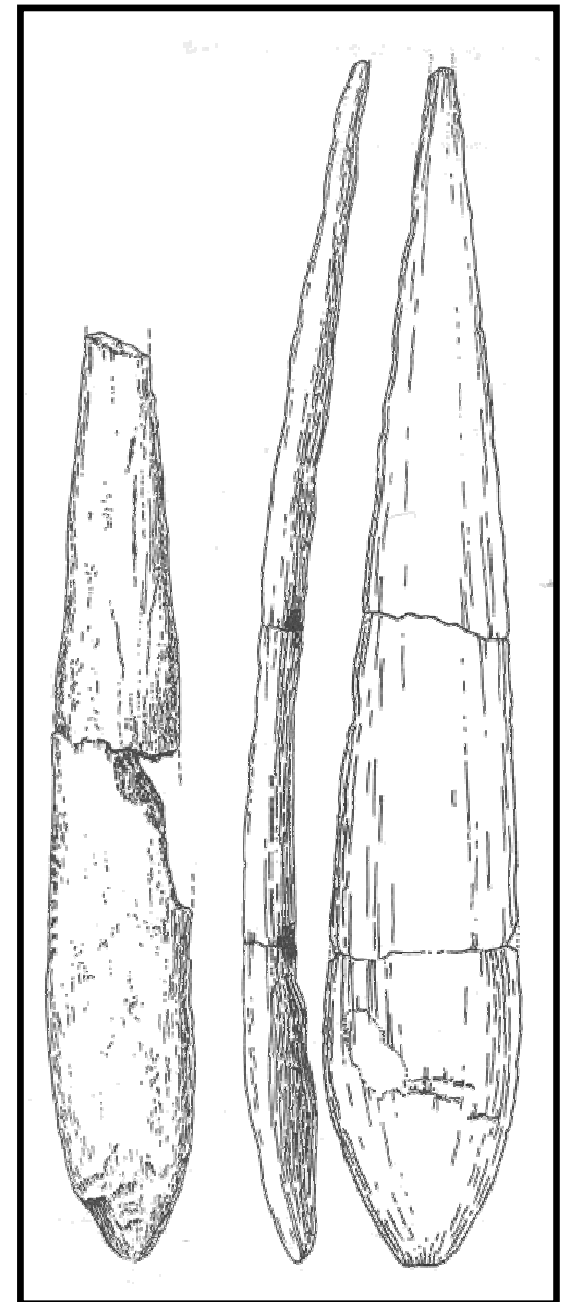
✘ kostěné hroty **mladečského typu**

ŠI:

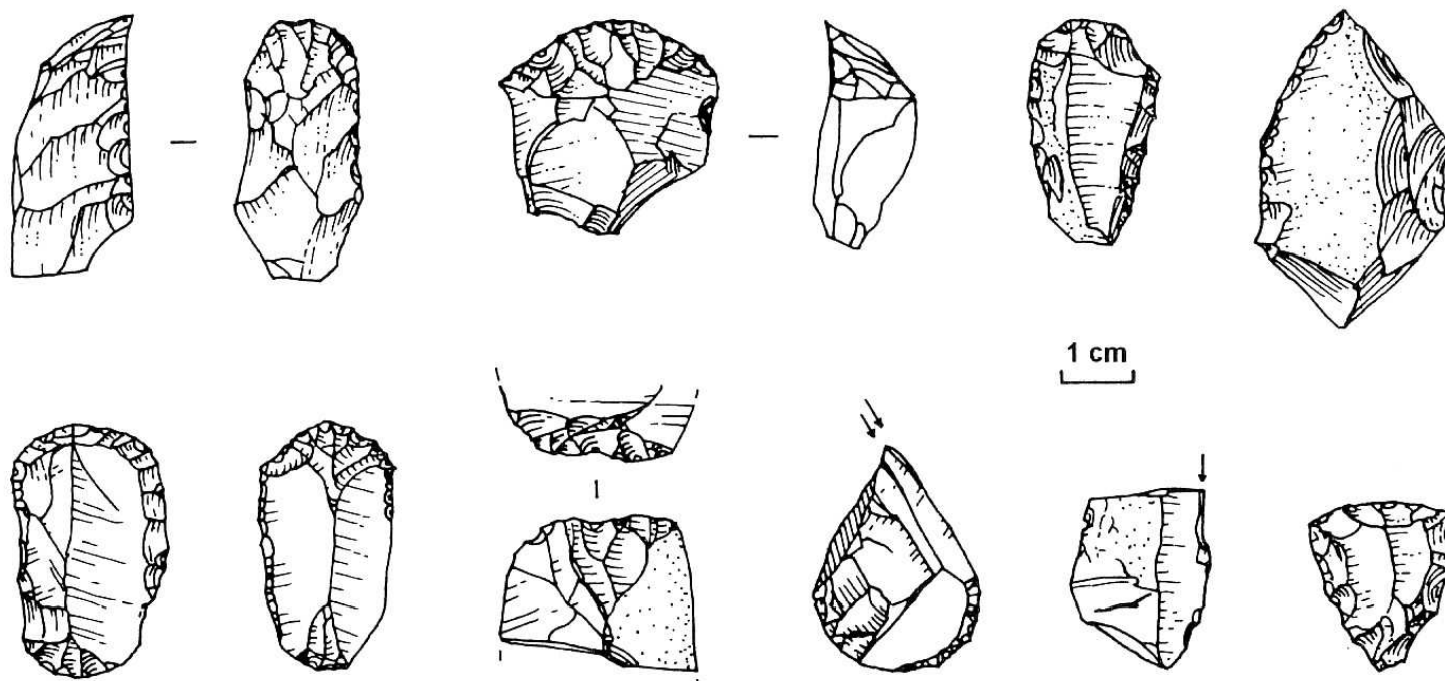
✘ kýlová škrabadla, vyčnělá škrabadla, vícenásobná rydla, úštěpy, čepele, hroty, negativy čepelek, minimálně tzv. hoblík

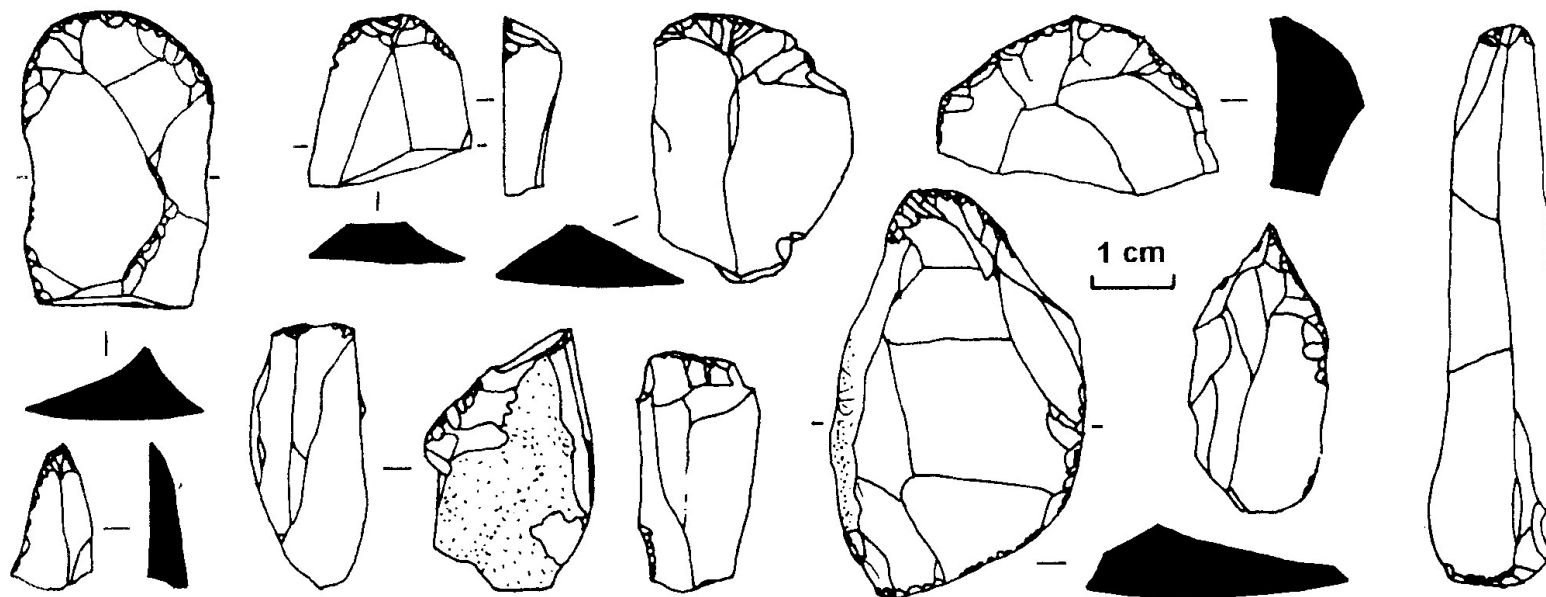
✘ kostěné hroty **mladečského typu**

Mladeč

Aurignacien – kamenná štípaná industrie: škrabadla (u typických vysokých tvarů připojen i boční pohled), dole uprostřed odštěpovač, rydla

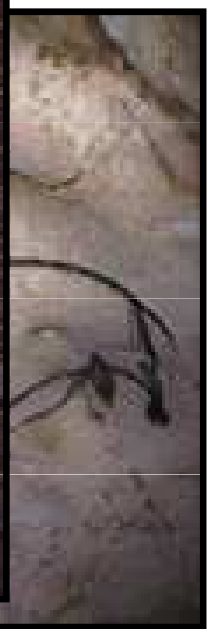

General view of the site
3D model
Guy Perazio (1997-2000)

30,340 - 32,410 BP_

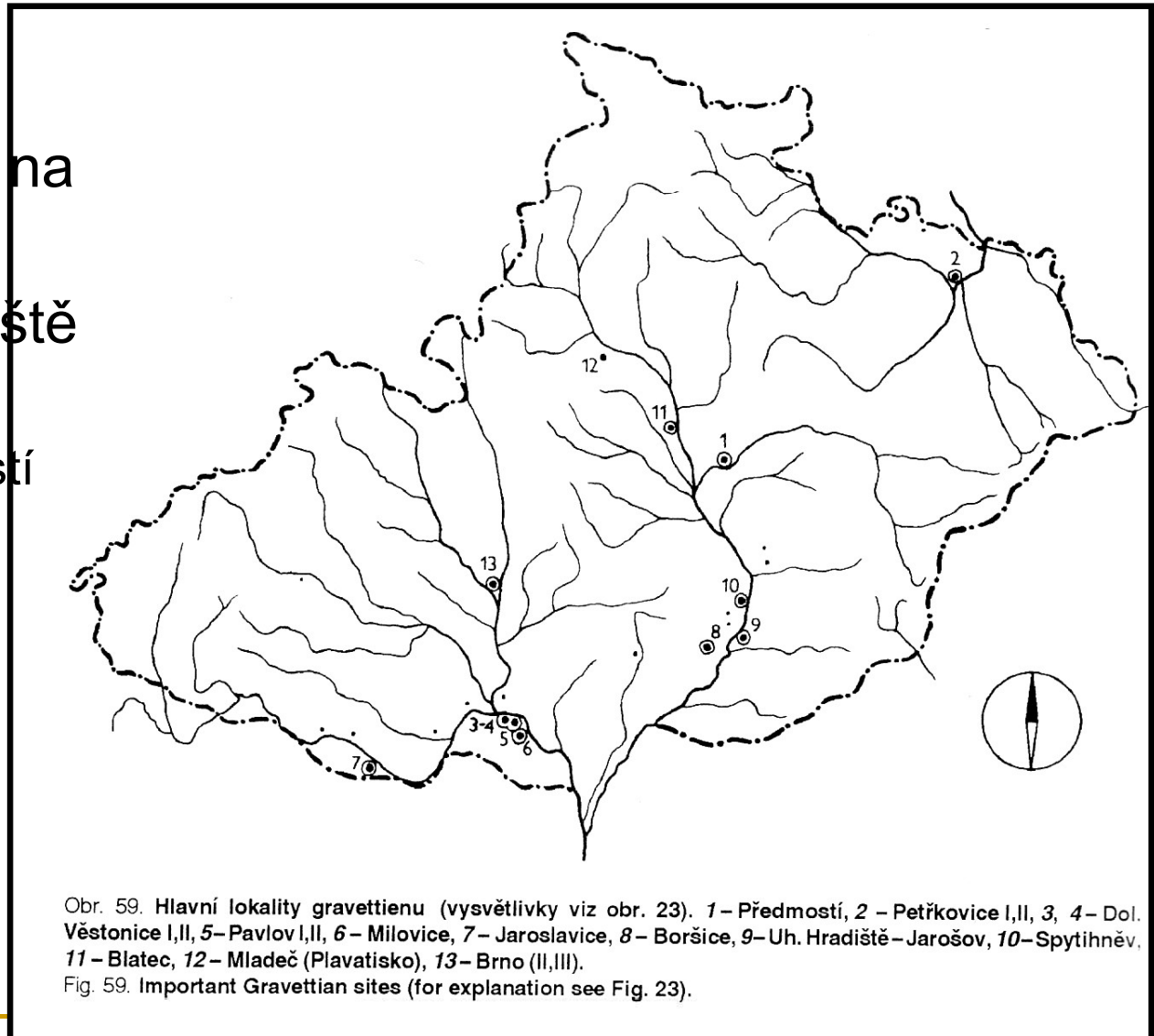

Výška – 28 cm

Hohlenstein-Stadel , 32.000 B.P:

gravettien - pavlovien

- ✘ 29.000 – 21.000
- ✘ DV, Pavlov, Milovice, Předmostí, Petřkovice na Moravě
- ✘ lovecké stanice, tábořiště
 - obydlí
 - skládky mamutích kostí
 - ohniště
- ✘ pohřby
 - v rámci sídliště
 - mimo osídlení

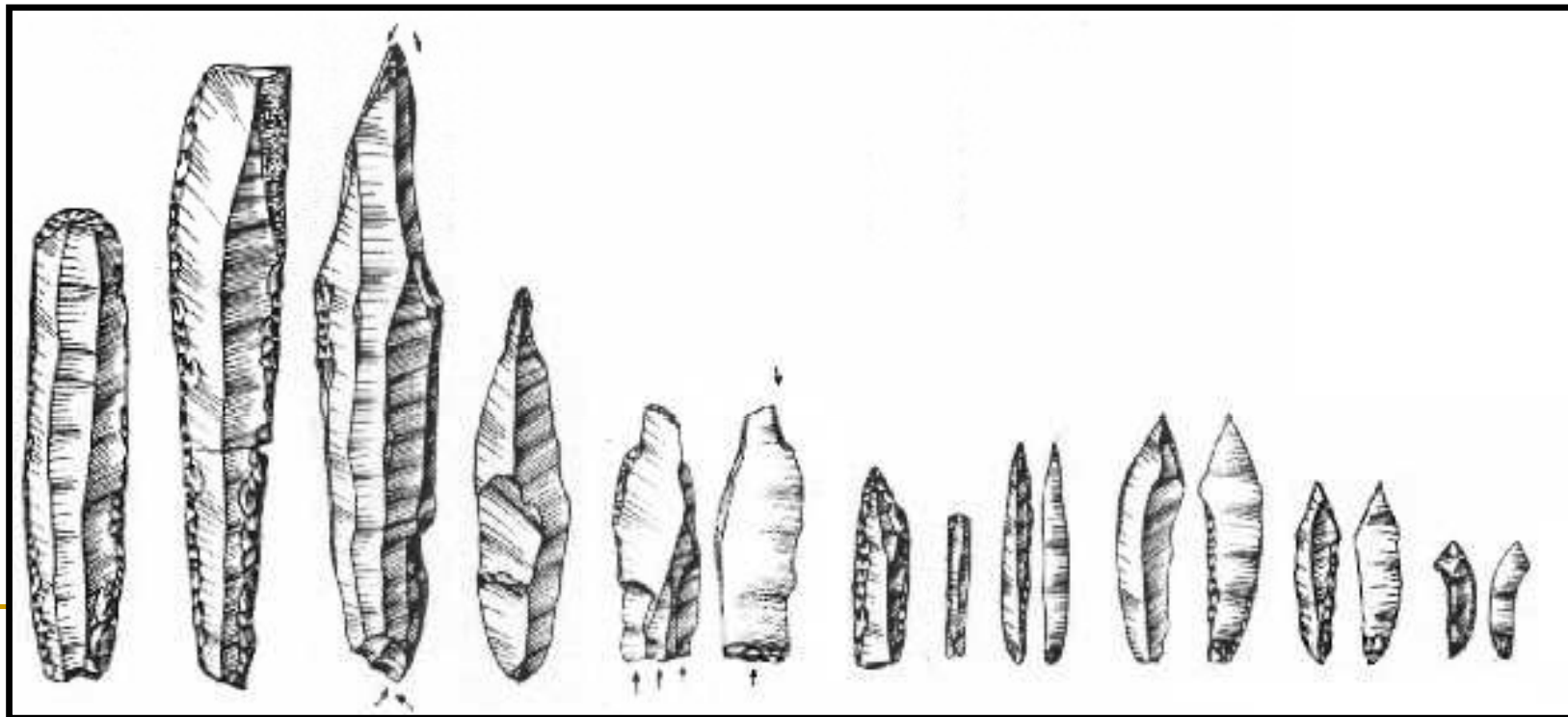

Dolní Věstonice

gravettien - pavlovien

ŠI:

- ✖ drobnotvaré čepelovité nástroje – rydla, škrabadla, kombinované nástroje (rydlo-škrabadlo), vrtáčky, pilečky,
- ✖ gravettské hroty – tzv. **gravettky**
- ✖ zoubkované čepelky s otupeným bokem

gravettien - pavlovien

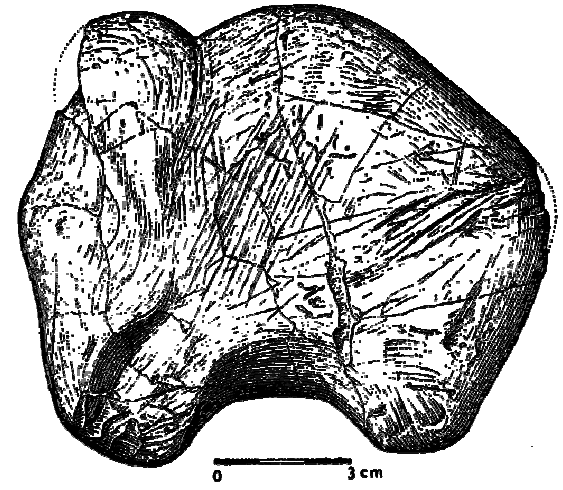
umění

- ☒ surovina: kámen, kost, mamutovina, zuby, mušle, **keramika**
- ☒ drobná plastika (zoo- a antropomorfní)
- ☒ venuše
 - Dolní Věstonice
 - Moravany nad Váhom
 - Willendorf
 - Gagarino
 - Malta
- ☒ **loutka** muže z Brna II
- ☒ **zvířata** – mamut, liška, bizon, kůň aj.)
- ☒ rytiny (motivy: geometrické, rostlinné, zvířecí a zdobené destičky, rytiny na předmětech)
- ☒ venuše na mamutím klu z Předmostí
- ☒ náčelnické hole)

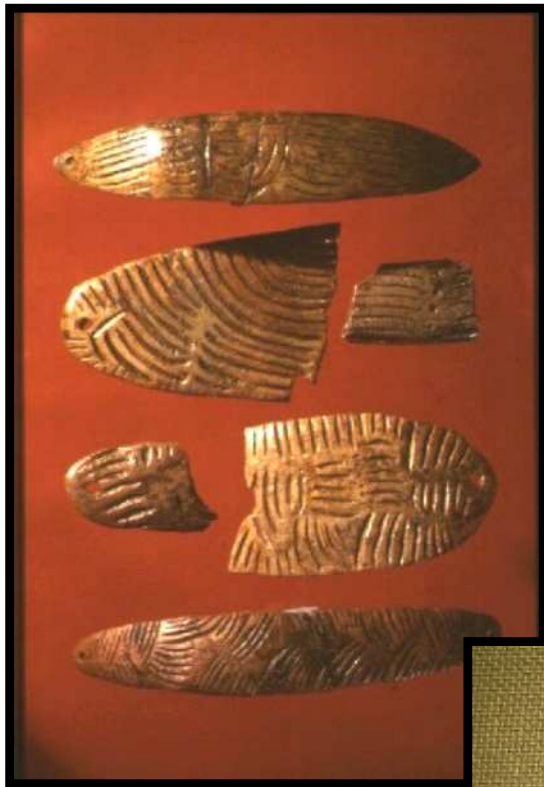

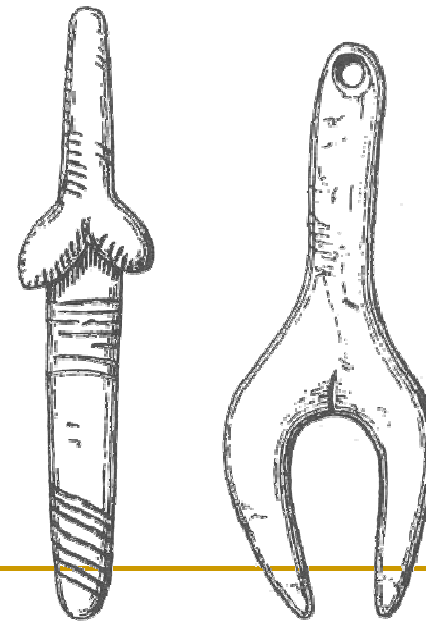
Pavlov

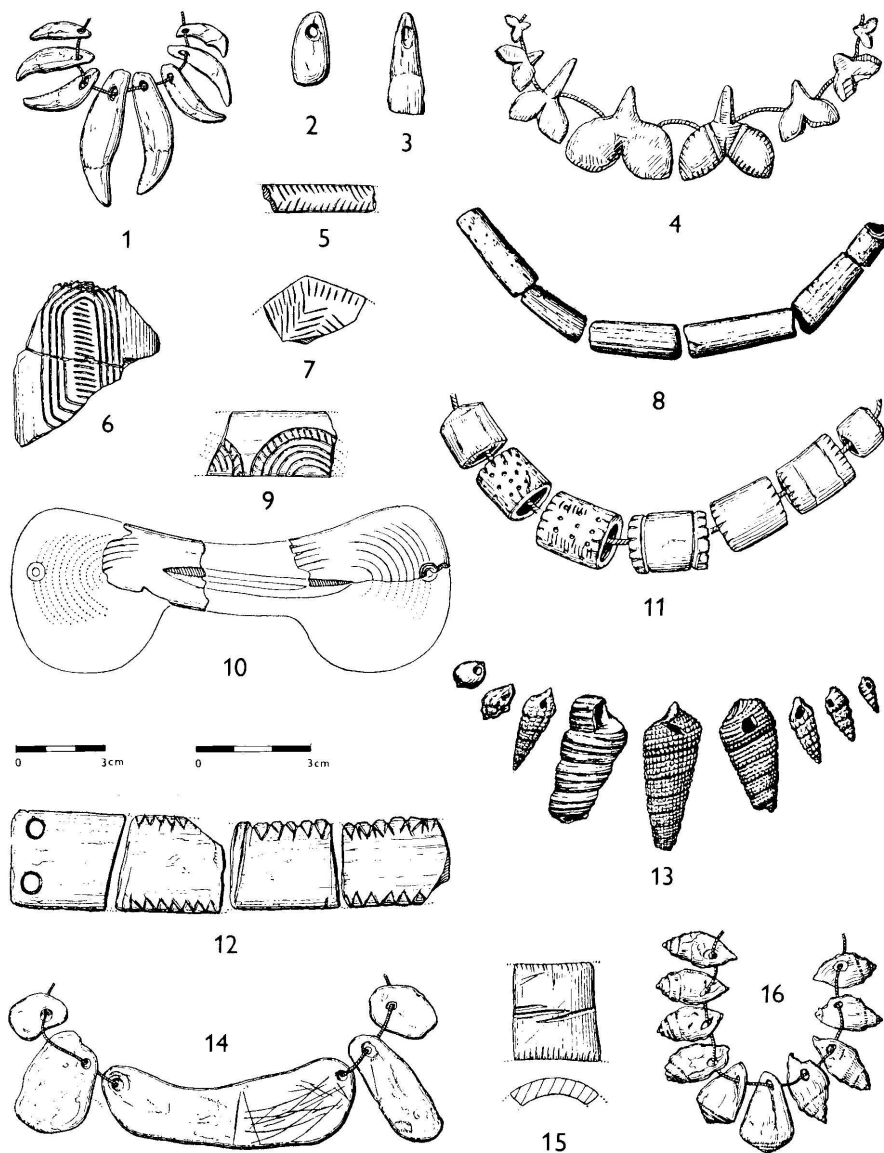

gravettien - pavlovien

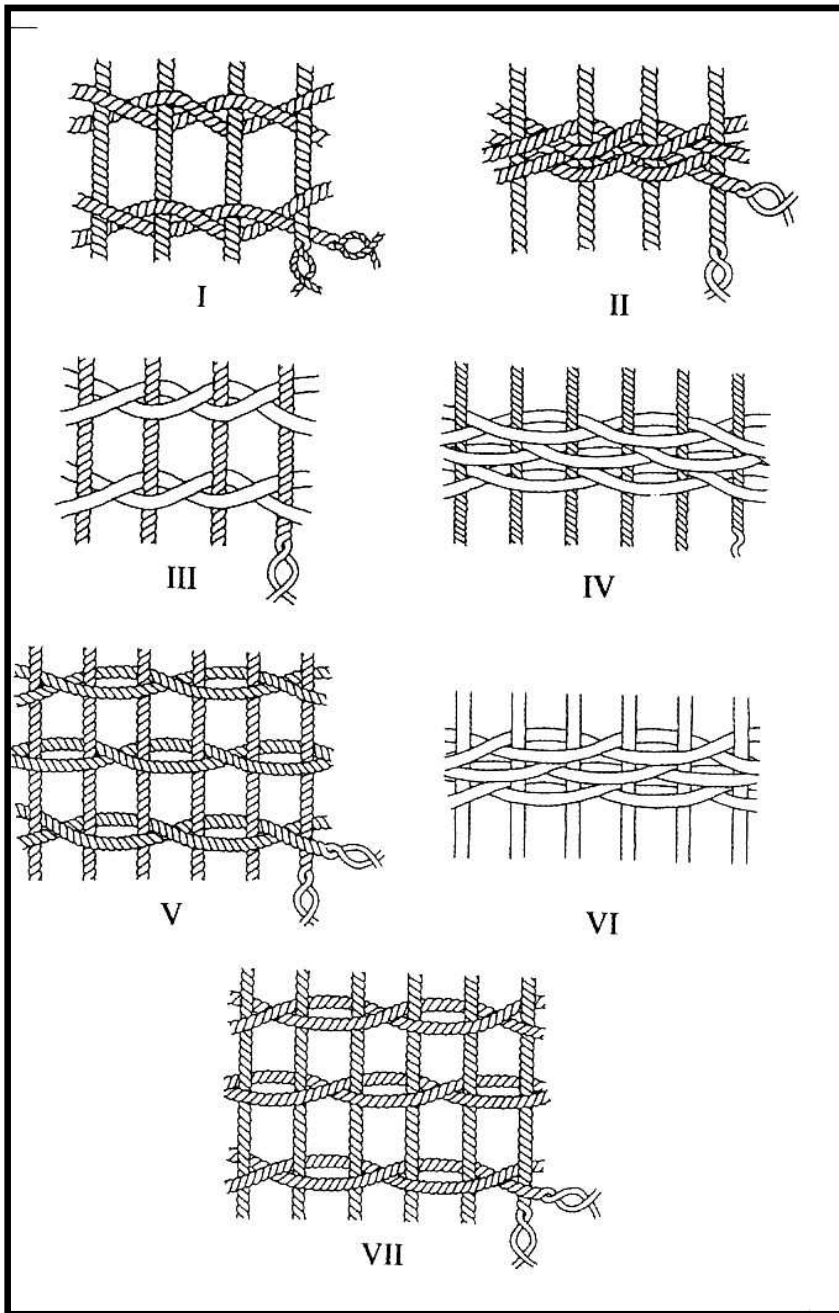
- šperk (prsovité a vidlicovité závěšky, válečky z mamutoviny, provrtané zvířecí zuby, břidlicové oblázky)
- flétny a píšťalky z kosti

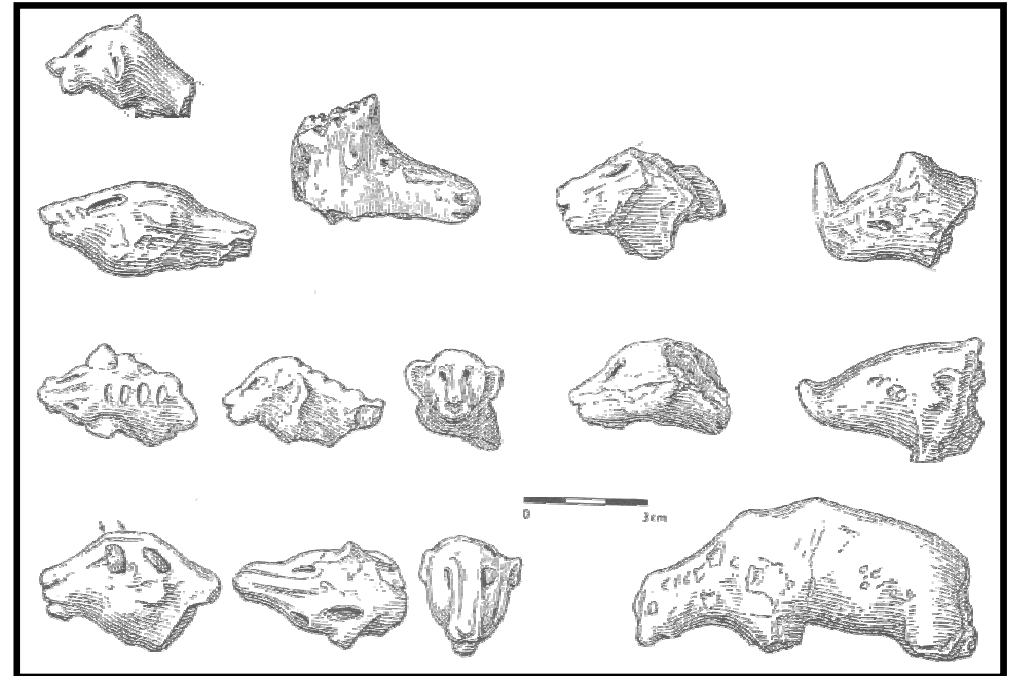

19 Ozdoby a šperk pavlovienu. Dolní Věstonice. 1 — náhrdelník ze schránek třetíhorthních měkkyšů; 2 — kapkovitý přívěsek; 3 — závěsek z lidského řezáku; 4 — náhrdelník složený ze 7 prsovitých závěsků z mamutoviny; 5, 6, 9, 10, 12 — zlomky destiček z mamutoviny s rytými geometrickými vzory, asi části vlasových zápon nebo čelenek; 7 — zlomek zdobeného břidličného valounu; 8, 13, 16 — náhrdelníky ze schránek třetíhorthních měkkyšů; 11 — náhrdelník ze zdobených válečků z mamutoviny; 14 — náhrdelník z břidličných oblázků; 15 zlomky zděje.

šperk

tkaní

keramika – zoo- nebo antropomorfní plastika

Dolní Věstonice

Kostenki

Tus d Adaubert

Petrkovice

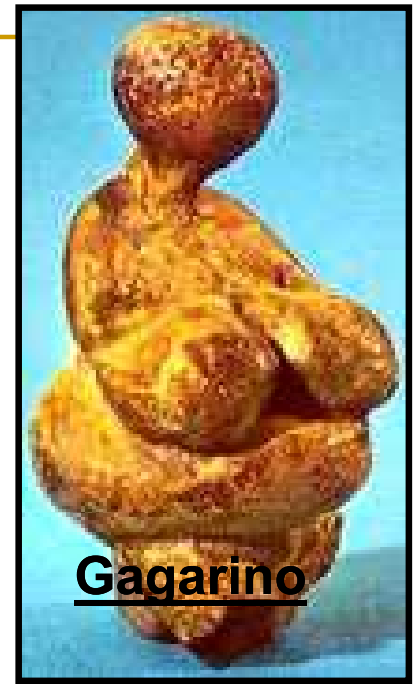
Laussel

Lespègue

Gagarino

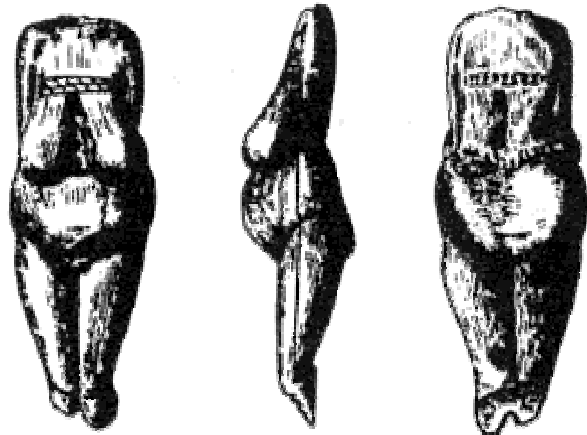

Grassenoy

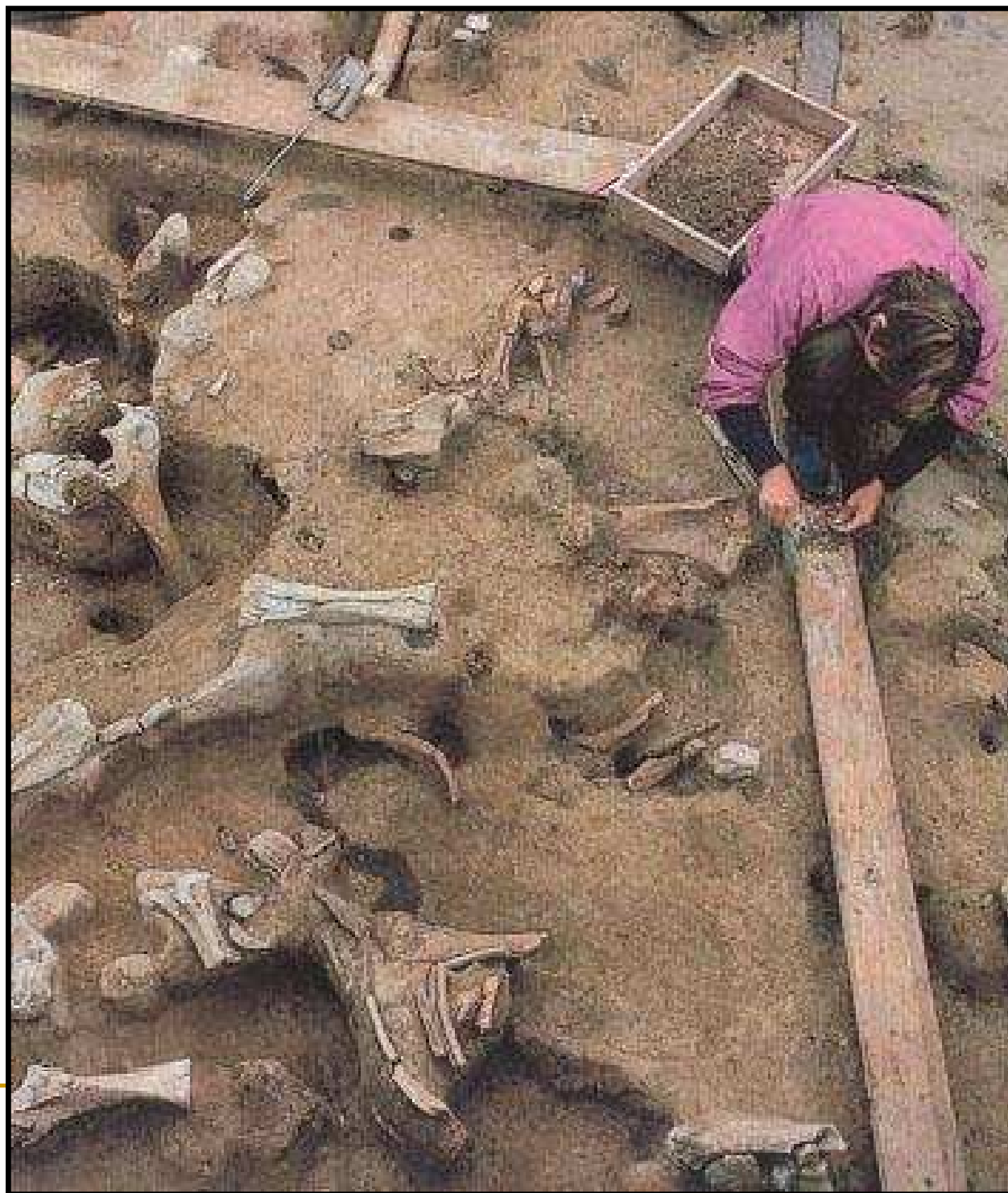

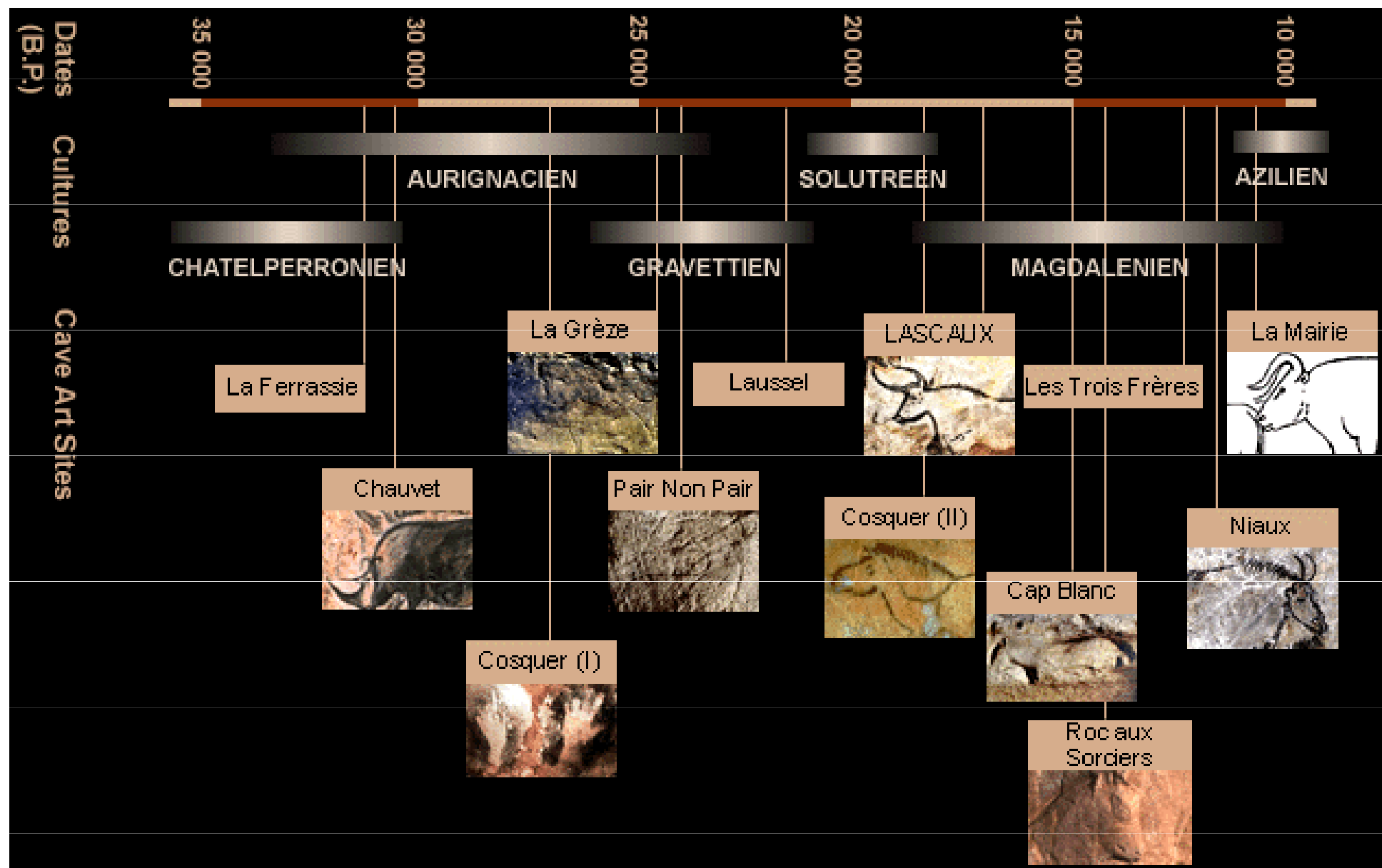
Willendorf

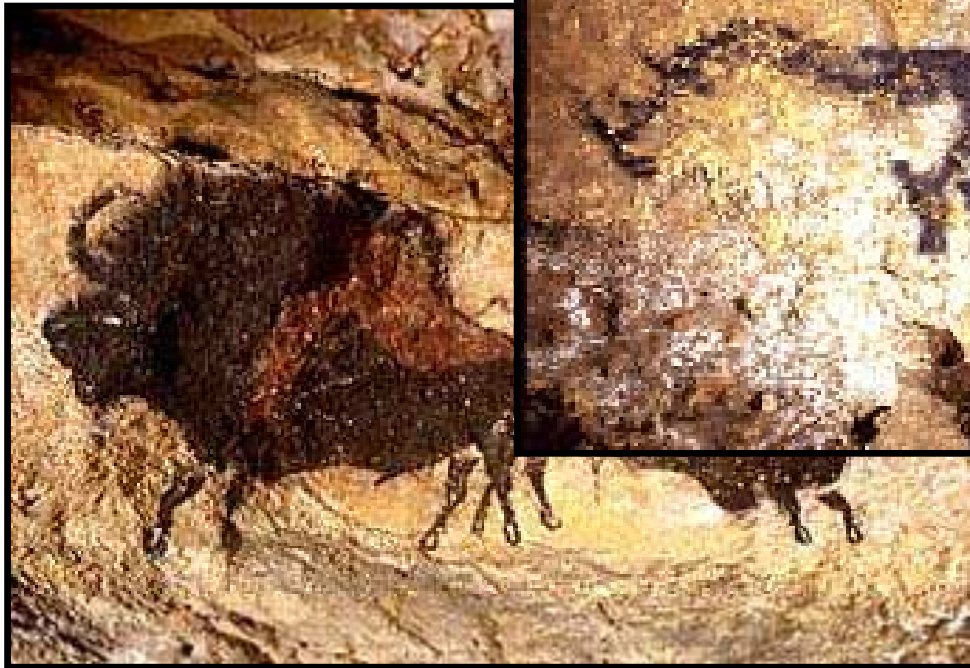

Kostenki na Donu
• archeologický výzkum

Jeskynní umění

epigravettien

■ 20.000 – 18.000

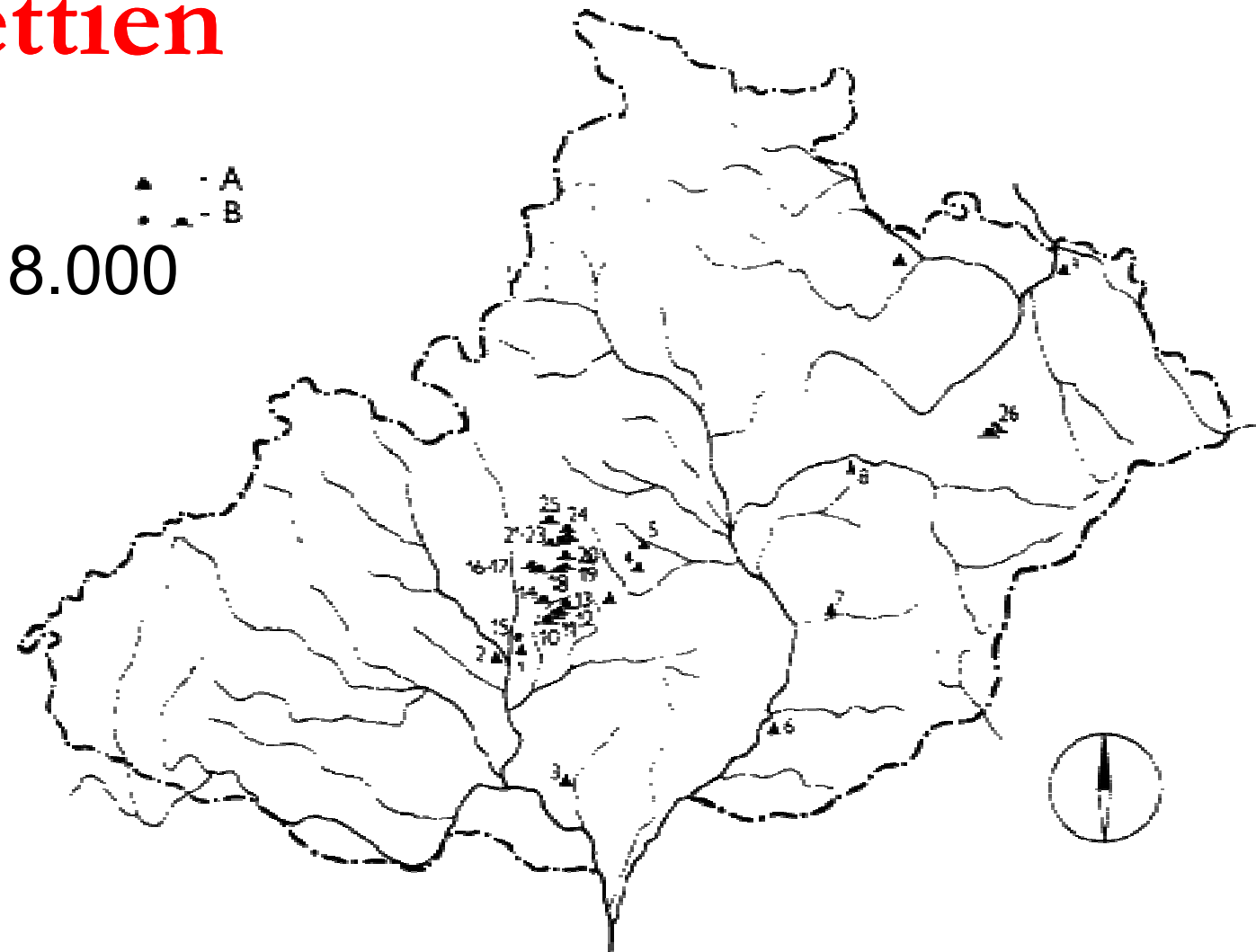

Fig. 74 Lokality pozdní fáze mladého paleolitu. A – epigravettien. B – magdalénien (otevřené sídliště, jeskyně). 1 – Brno, Stránská skála IV. 2 – Brno, Koněvova ul. 3 – velké Pavlovice. 4 – Pustiměř, Zelená Hora. 5 – Otaslavice. 6 – Ostrožská Nová Ves. 7 – Zlín, Louky. 8 – Hranice. 9 – Zábělí. 10 – Mokrá, Pekárna. 11 – Mokrá, Hadí j.. 12 – Ochoz, Křížova j.. 13 – Ochoz, Adlerova j.. 14 – Ochoz, Švédův stůl. 15 – Brno, Maloměřice – Borky I. 16 – Habrůvka, Býčí skála. 17 – Habrůvka, Barová jeskyně. 18 – Březina, Nová Drátenická j.. 19 – Březina, Žitného j.. 20 – Jedovnice, Kolibky. 21 – Lažánky, Rytířská j.. 22 – Vlémovice, Veruňčina j.. 23 – Vilémovice, Srncí j.. 24 – Ostrov, Balcarova j.. 25 – Sloup, Kůlna. 26 – Štamberk, Šipka a Čertova díra.

Fig. 74 Important Late Upper Paleolithic sites. A – Epigravettian. B – Magdalenian (open-air site, cave).

magdalenien

❑ lov stádní zvěře

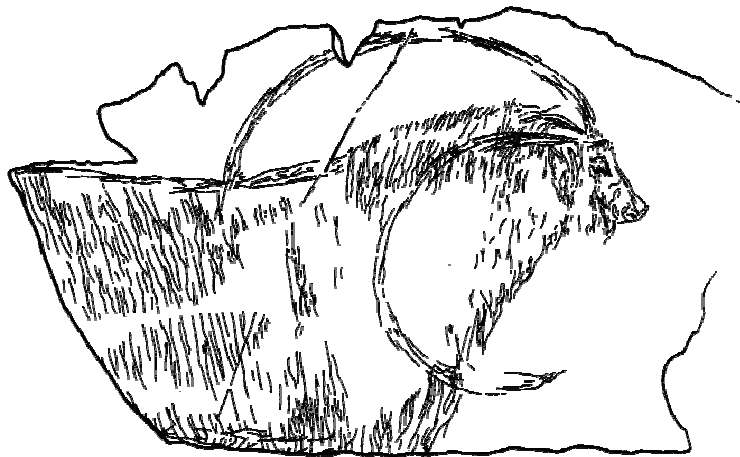
❑ osídlení:

- krasové oblasti: Pekárna, Kůlna, Ochoz
- otevřená sídliště: Brno – Maloměřice, Hostim, Bečov (obydlí, ohniště, červené barvivo)

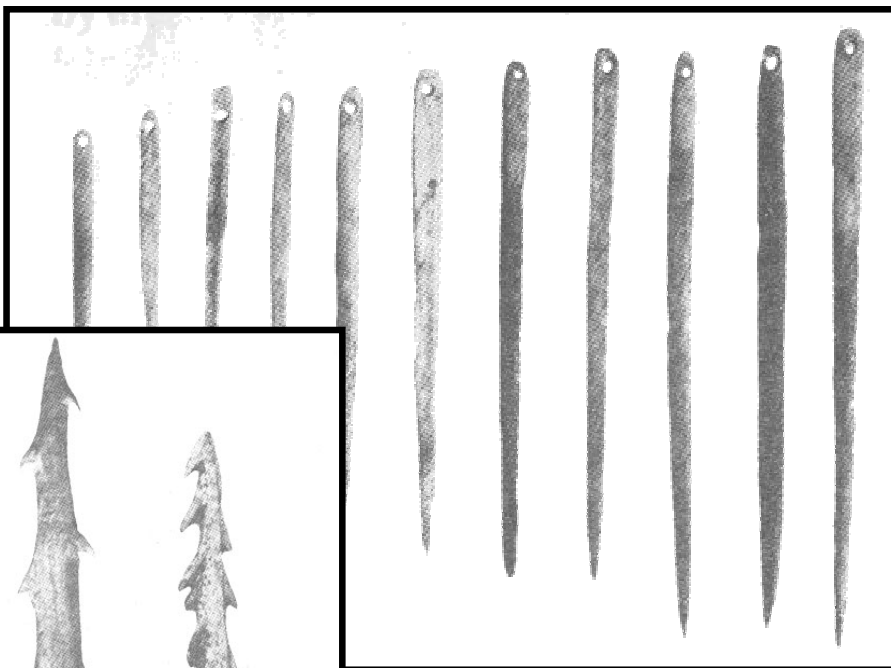
Hostim

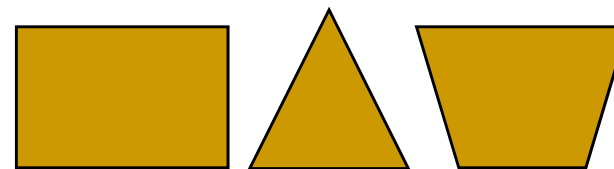
Děravá jeskyně

magdalenien

- ŠI: čepelky s otupeným bokem, hranová a klínová rydla, čepelová škrabadla, vrtáčky s dlouhým krčkem, drobné –

- surovina: křišťál, obsidián

- KPI: harpuny, dlouhé hroty, hroty s krevní rýhou, kostěné jehly, náčelnické hole, kopáče, hladidla, píšťalky

- surovina: sobí paroh

- JANTAR

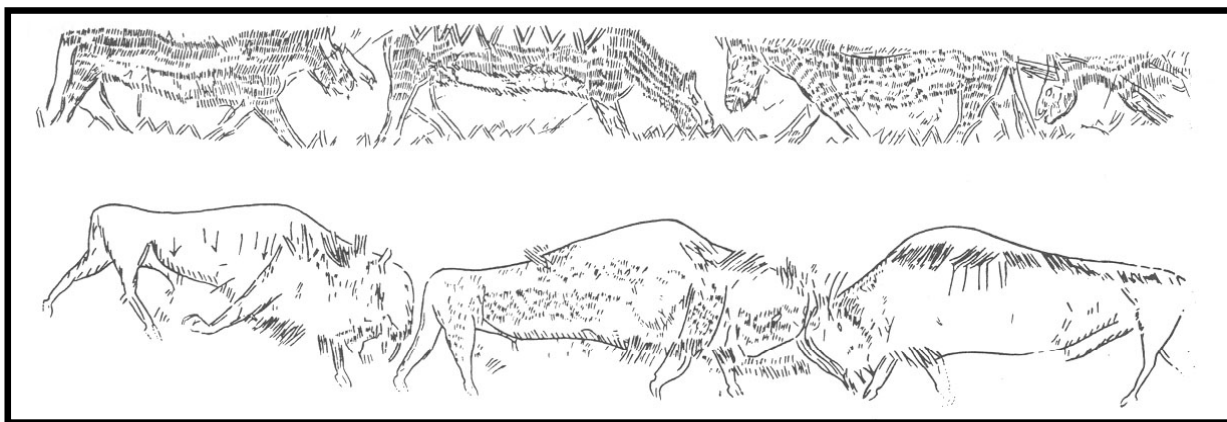
magdalenien

umění:

▣ ryté

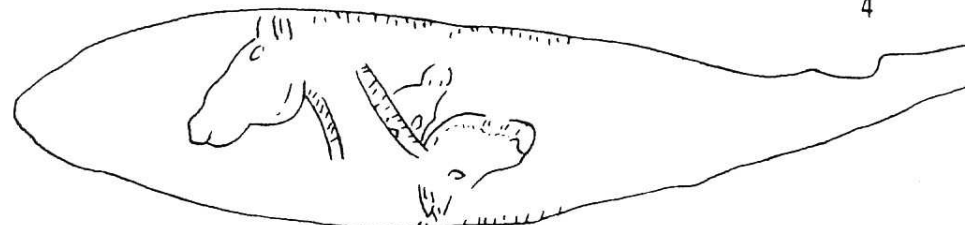
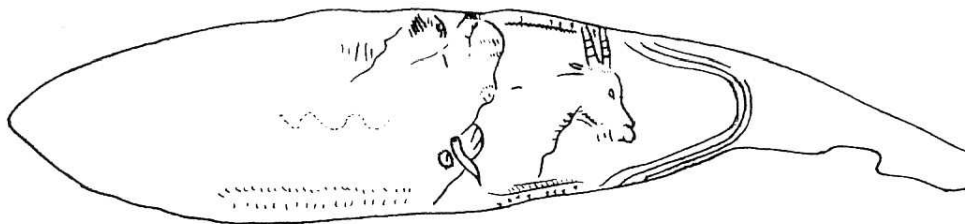
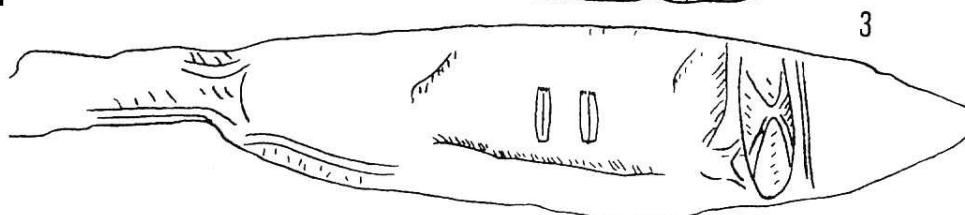
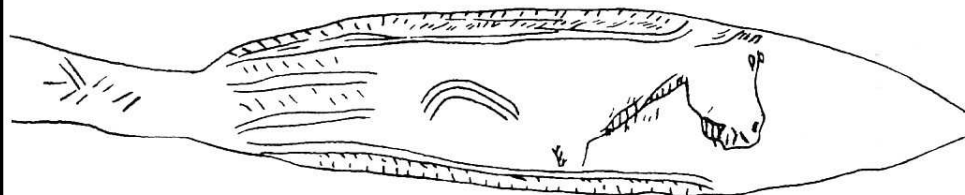
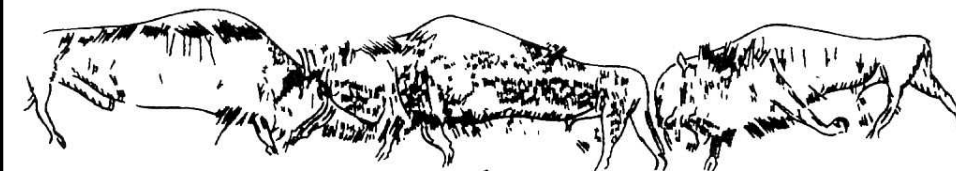
- ▣ koňská žebra z **Pekárny** (souboj bizonů a pasoucí se koně)
- ▣ bridlecová destička s běžícím koněm z Hostimi u Berouna
- ▣ cvičné rytecké destičky
- ▣ zvířecí (medvěd, sob, kůň)
- ▣ rostlinné a geometrické motivy

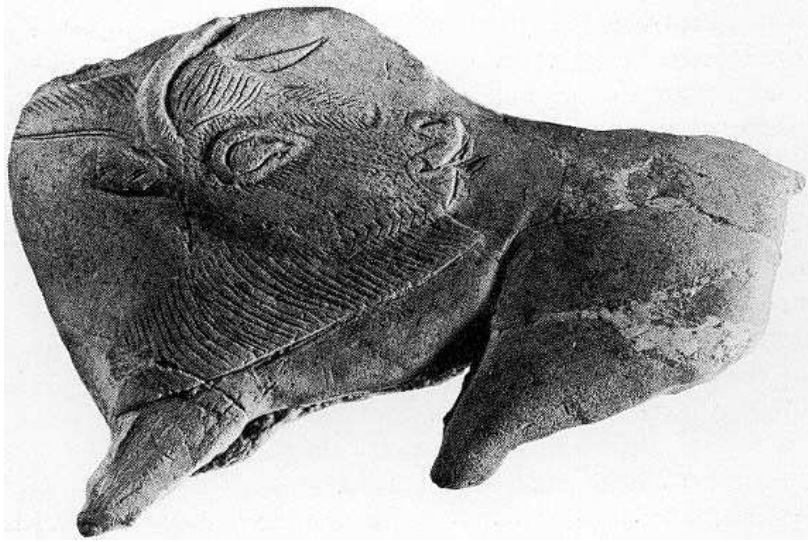
▣ plastika – stylizace (venuše typ Gönnersdorf)

Gönnersdorf: ženské siluety bez hlavy a paží, 12.600 B.P., břidlicová destička

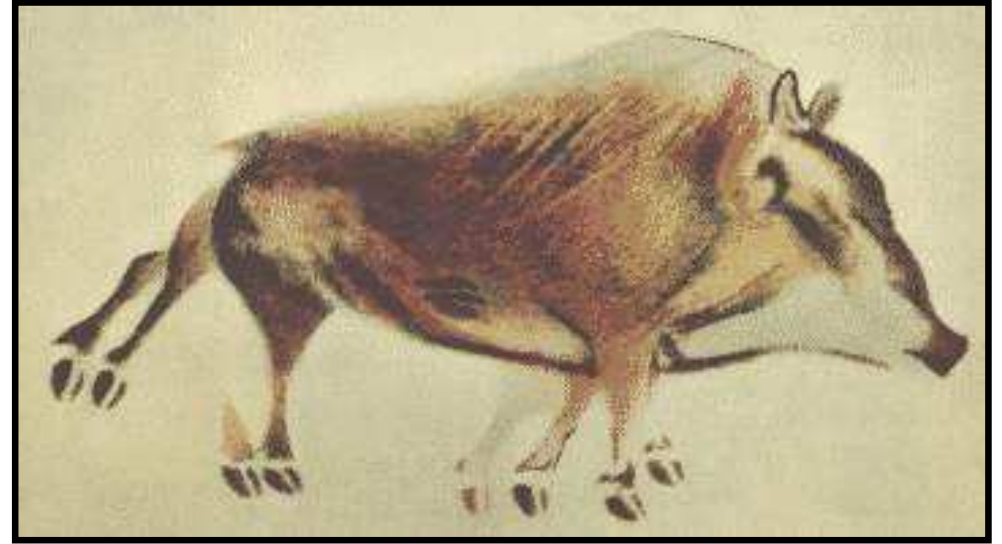

La Madeleine, Dordogne_

Altamira

Lascaux

Pozdní paleolit

☛ oteplení klimatu

- ☛ ústup chladnomilné zvěře na sever
- ☛ osídlení je řídké – lovci jdou za zvěří

☛ Šl: se zmenšuje

- ☛ oblíbené jsou různé typy škrabadel

☛ industrie

☛ **federmesser**

- ☛ obloukovité nožíky
- ☛ Chabařovice, Kadaň, Šipka, Čertova díra

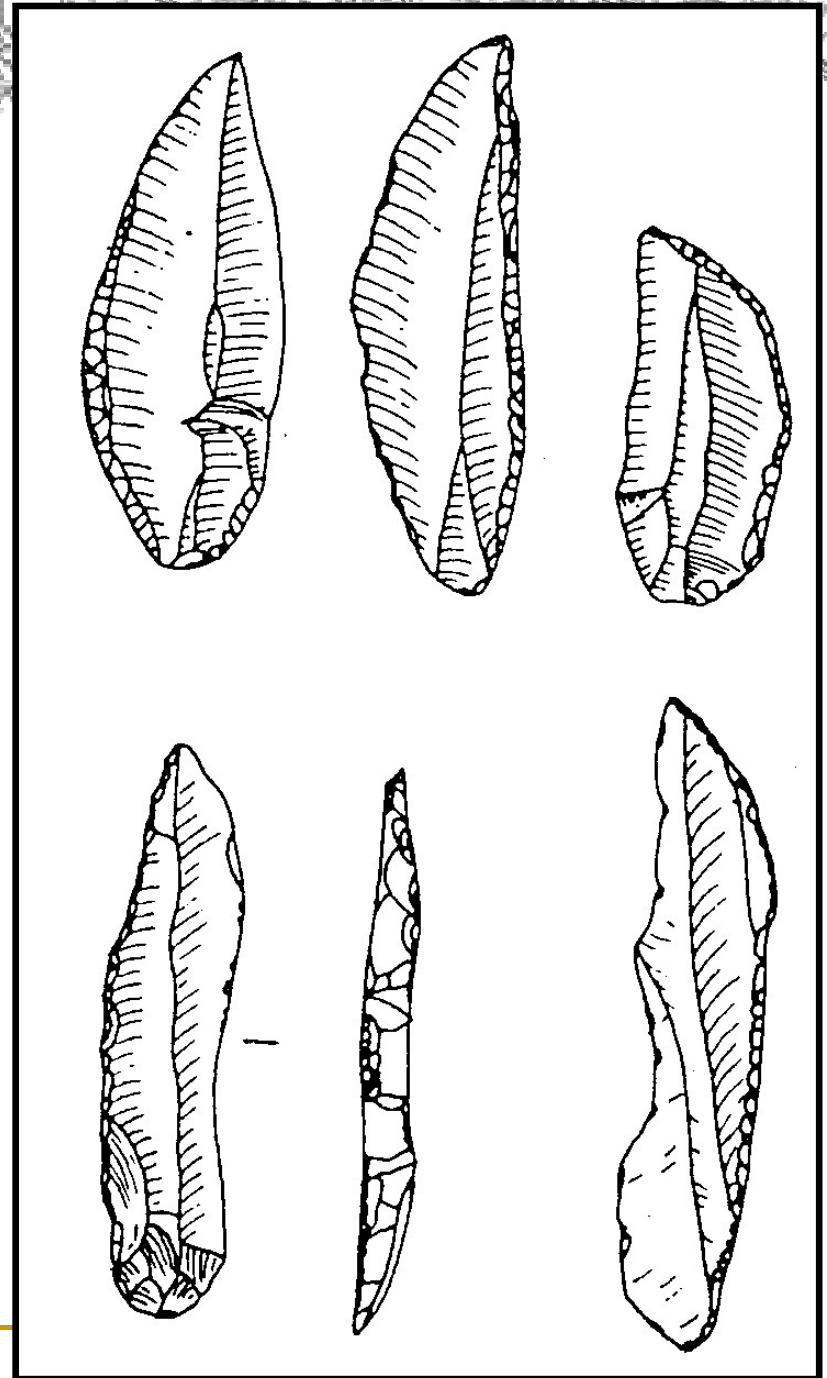
☛ **epimagdalenien**

- ☛ Kůlna

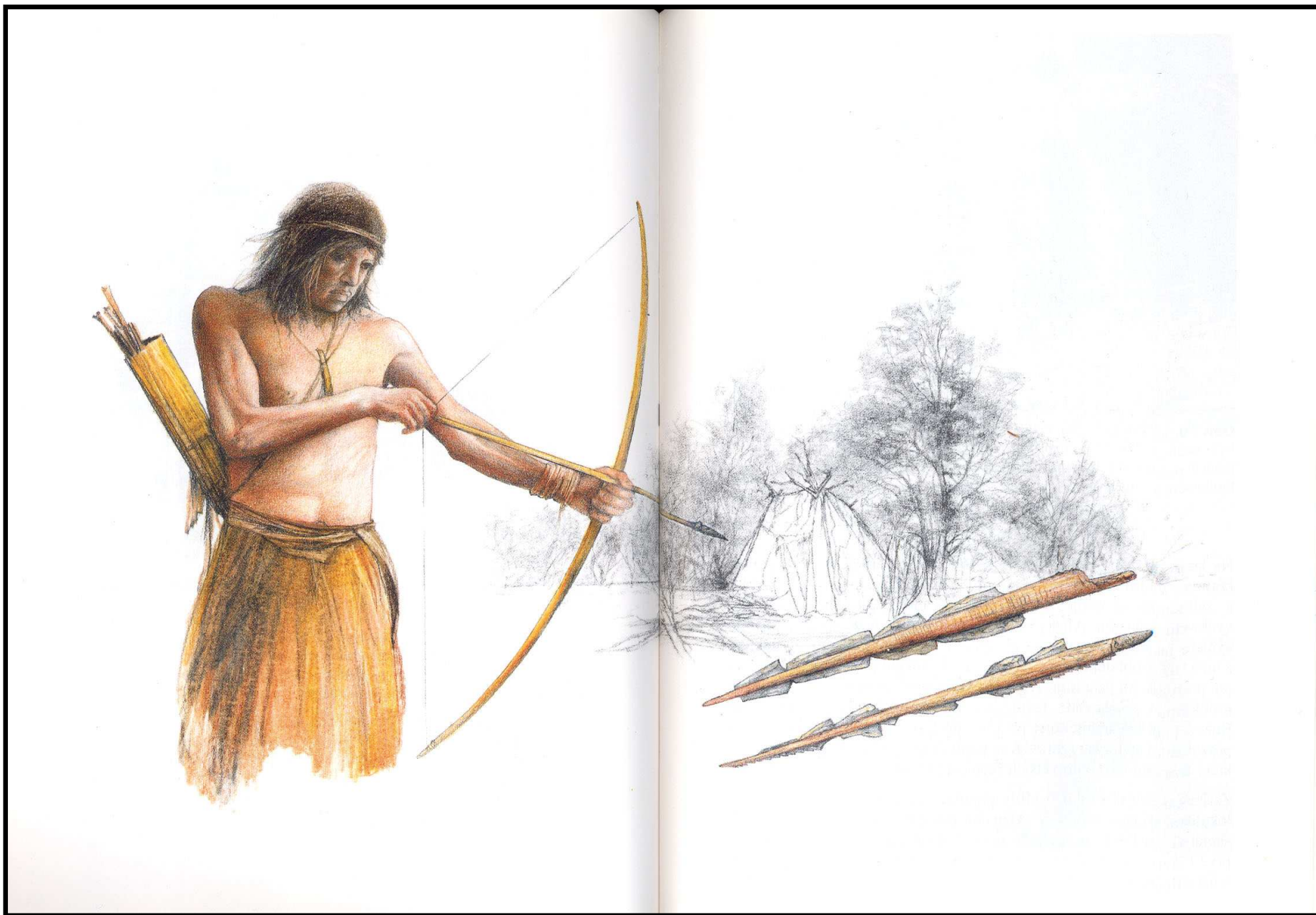
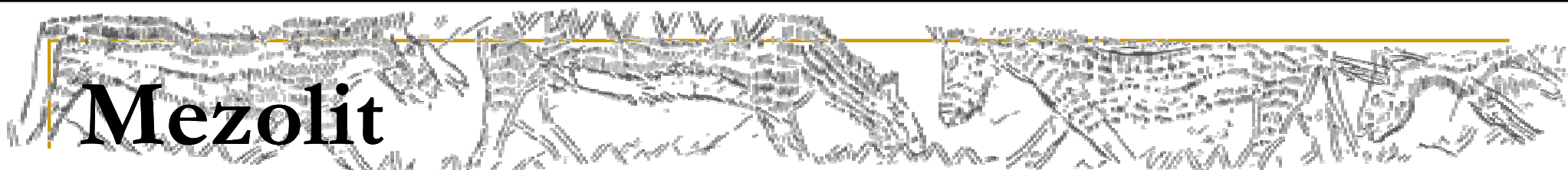
☛ **tarnowien**

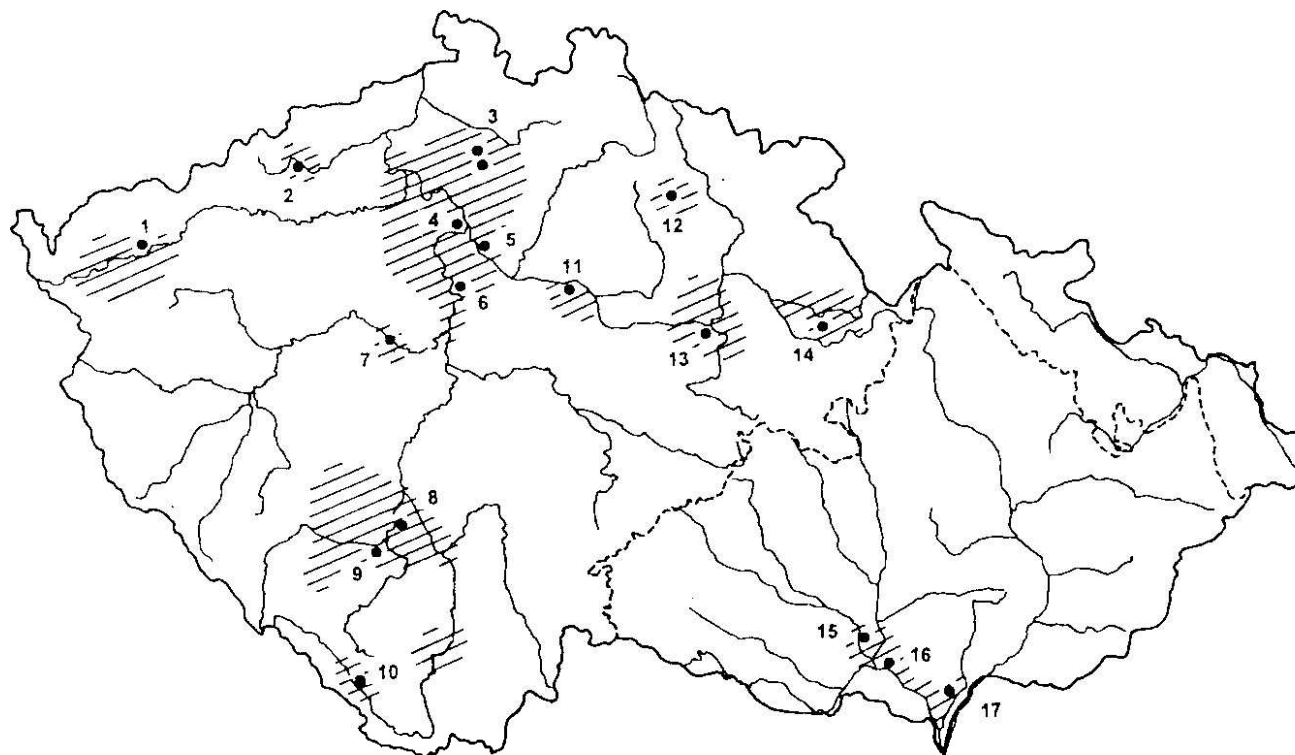
- ☛ lokální varianta **tišnovien** - hroty s vrubem nebo řapem

- ☛ tišnovien (ostroměřská skupina)

Mezolit

Mezolit

1 Tašovice, 2 bý
6 Praha-Ďáblic
12 Hřibojedy, 1
17 Mikulčice. (S
litických lokalit

 osídlení je řídké

 skupinky hrobů

 Obříství u Mělníka, Františkovy lázně, Staré Město u UH

 obydlí

 oválné mírně zahloubené

 3 základní kulturní oblasti

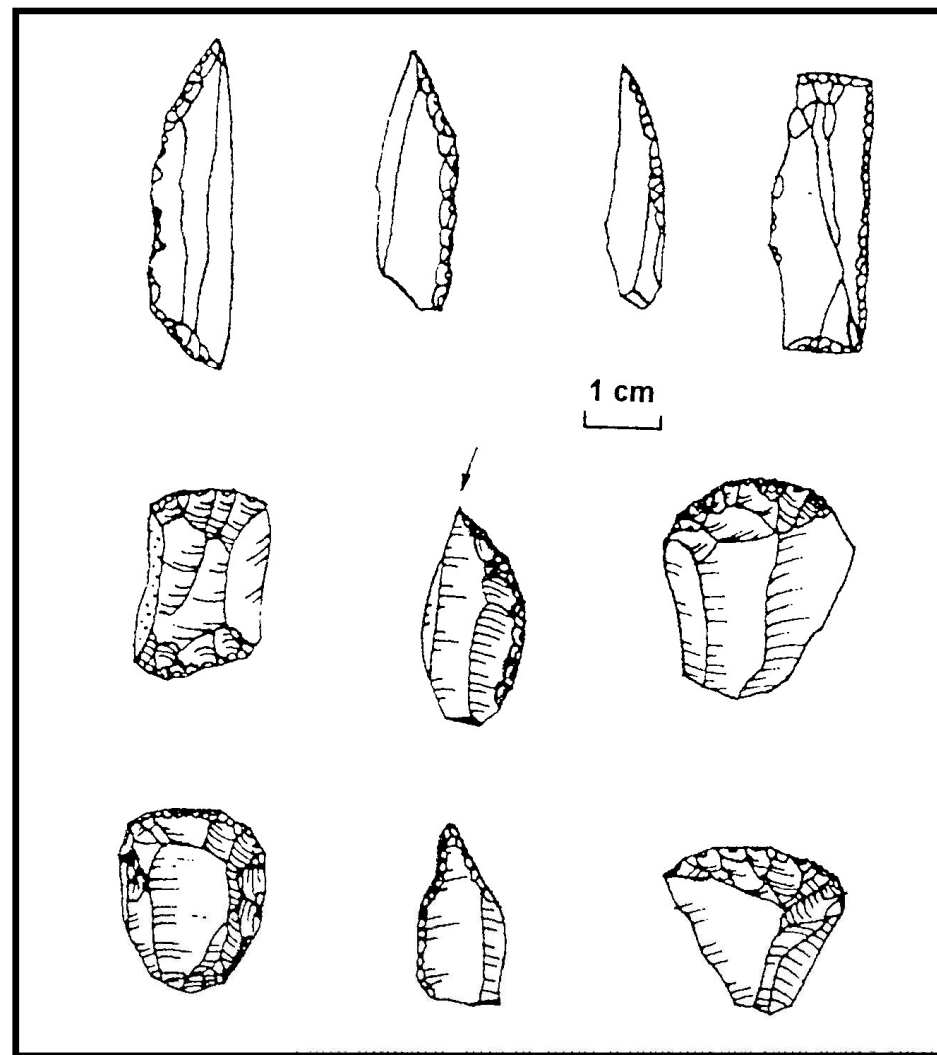
 západoevropská – sauvetterrien-beuronien

 karpatská – epitardigravettien

 severoevropská – lokální vývoj

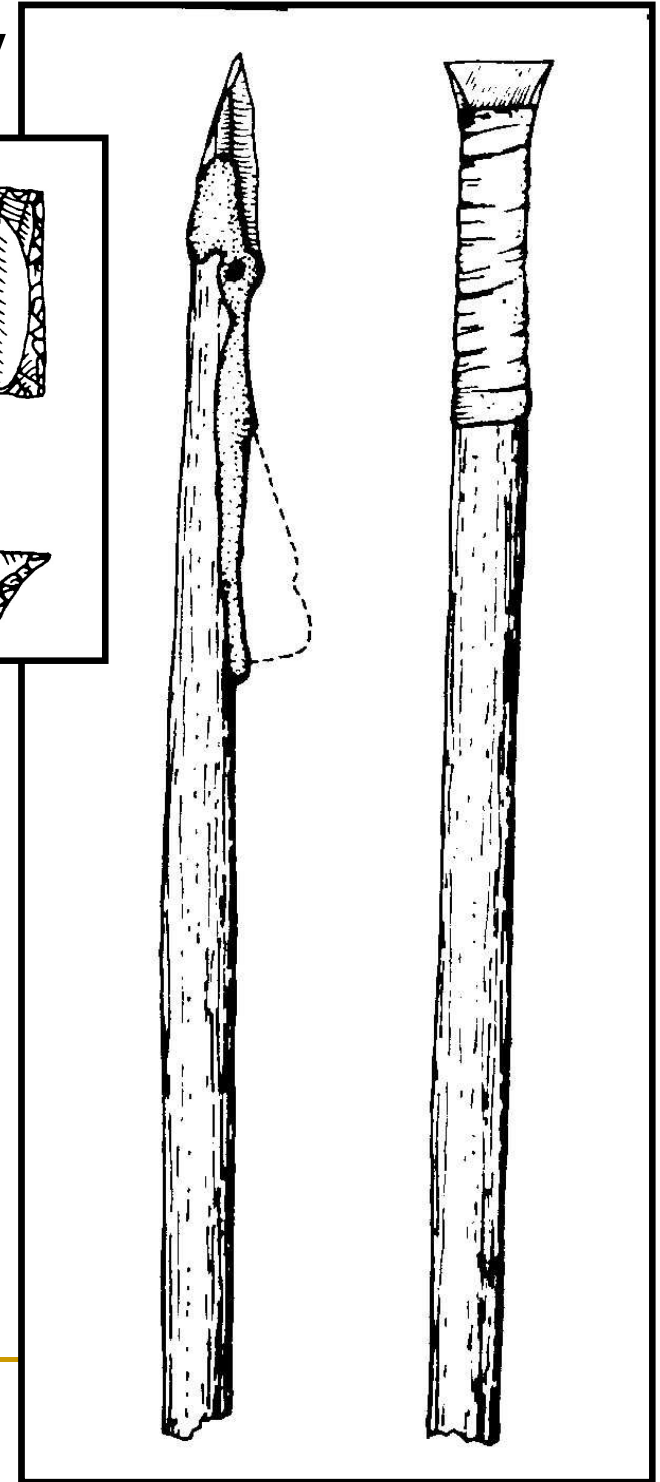
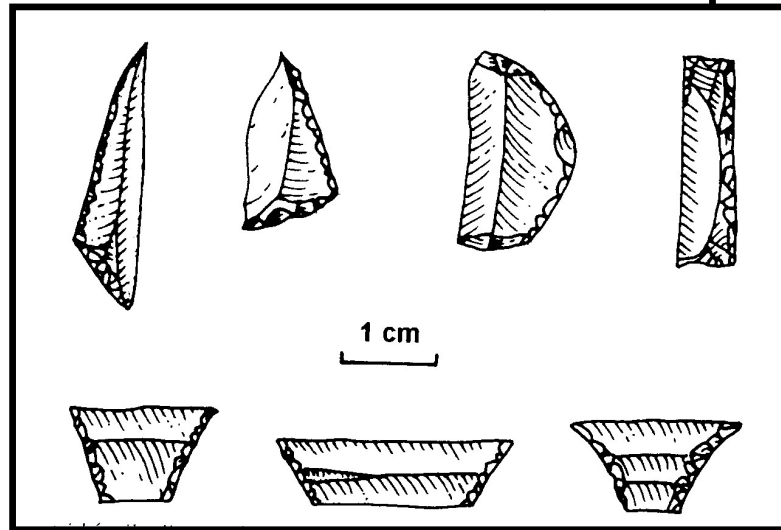
ŠI:

- drobotvará až mikrolitická
- šipky, čepelky, segmentové a trojúhelníkové hroty
- doznívající tradice pozdního paleolitu
- zásah západoevropského beuronienu
 - Čechy (Ražice)
 - Morava (Smolín, Přibice)
- luk a šíp

tišnovien

mikrolity

Olen-Ostrovski, Oněžské jezero